

KÖZTELEK

KÖZ- ÉS MEZŐGAZDASÁGI LAP.

AZ ORSZÁGOS MAGYAR GAZDASÁGI EGYESÜLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.

As. országos m. gazdasági egyesület tagjai ingyen kapják.
Nem tagoknak előfizetési díj:
Égész évre 10 frt, félévre 5 frt, negyedévre 2 frt 50 kr.

Megjelenik minden szerdán és szombaton.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: **Budapest (Köztelek).**
111-ét 25. szám.
Kéziratokat a szerkesztőség nem küld vissza.

AZ OMGE. KÖZLEMÉNYEI.

Meghívó

az Országos Magyar Gazdasági Egyesület igazgató-választmányának 1896. évi október hó 20-án (kedden) d. u. 4 órakor a „Köztelek” tartandó ülésére. Az ülés tárgyszorozatát lapunk 82-ik számában közöltük.

Kérem az O.M.G.E. t. Tagjaihoz.

A folyó év folyamán egyénenként már kétszer intéztünk felhívást azon t. tagjainkhoz, a kik a folyó évre alapítványi kamat- és évdíj-tartozással még hátralékban vannak. Felhívásunknak azonban kevés eredménye volt, mert igen tekintélyes számu tagunk kötelezettségének még eleget nem tett.

Felkérjük tehát tagjainkat hogy kötelezettségüknek október hó végeig eleget tenni sziveskedjenek.

A kik ez ideig tartozásaikat be nem fizették, azoktól postal megfizetés útján fogjuk azt beszédelni.

Kérjük t. tagjainkat sziveskedjenek ezen költéses ut mellőzésével tartozásaikat mielőbb kiegyenlíteni.

Ligetváros.

Tulhajtott radikalizmus.

Az a számtalan jogos panasz, amely a sajtóban és a közvélemény egyéb organumaiban, sőt a parlamentben magában is a börze üzemei ellen néhány év óta mind hangosabban nyilvánul, még inkább azon körülmény, hogy a börze tulkapásai a külföldön már tényleg törvényhozási intézkedésekkel szorítottak megfelelő korlátok közé, hazánkban is

kezdik gyümölcseiket megteremni. A kereskedelmi miniszter u. i. még ez év tavaszán elhatározta, hogy a börze reformját végrehajtja. Ezzel azonban oly számos érdek van érintve, hogy nem csodáljuk, ha — kivált a nálunk uralkodó közgazdasági felfogás mellett — a kormány ehbe a darázsészekbe egyszerre belenyulni nem mert és a reform előkészítése érdekében előbb egy a kereskedelmi és gazdasági szakkörök képviselőiből egybehívott értekezlet véleményét kívánta meghallgatni, hogy annak alapján kezdjen hozzá reformjavaslata elkészítéséhez.

Volt alkalmunk ezen börze-ánkt egybehívásával és az elébe terjeszteni szándékolt kérdőpontokkal foglalkozni és már akkor meglepéssel konstátult, hogy az az alap, melyet a kereskedelmi miniszter az ánkét tárgyalásai számára a kérdőpontokban megjelölt, véleményünk szerint alkalmas arra, hogy a börze reformjára egészséges irányelvek tűzözzön ki. Amde a börze urai fölötté kényelmedlenül kezdik magukat érezni, látván, hogy eddigi szabad gádzalkodásuk utját egy egészséges reformmal az illetékes tényezők bevágni akarják és minden eszközt felhasználnak arra, hogy az ánkéket már előre is hitelvesztelté tegyék, hogy annak üdvös munkálatait megakadályozzák s a börze reformját, a melynek immár előbb-utóbb úgy is be kell következnie, minél későbbi időre elhalasztzák.

Ezek a jó urak eleinte érdekeiket képviselő testületeikben, még inkább a szolgálatukban álló sajtó útján kézzel-lábbal hadakoztak a börze reformjának

keresztülvitale ellen, nem a legnagyobb szerénységgel kürtölvén a világha a börze egészséges szervezetét, a börze nemzetbaldogító hatását, a börze feltétlen szükségét és azt, hogy a börze maga van hivatala a szükséges intézkedéseket autonóm jogkörében megtenni. Szóval a börze autonómiajának integritása szükségét igyekeztek a nagy közönséggel elhitetni. A körülmények szülte áramlatnak azonban nem soká állhattak ellent. A közvélemény nem ült fel a hamis érveknek és nem hitt a szép igéreteknak, hanem a mult tanulságaira hivatkozva kétszeres eréllyel sürgette a börze mindenhatóságának megszüntetését és annak az öt megillető korlátok közé szorítását, úgy, hogy a mult évi III. országos gádzalkongresszus és az Orsz. Magyar Gazdasági Egyesületnek folyó év elején a tárgymányhoz felterjesztelt határozati javaslatai elől a kormány nem térhetvén ki, a börze reformálásának szükségét hallgat magá is elismerte, midőn ennek keresztülviteli módozataira nézve egy előzetes szaktanácsközmány megtartását határozta el.

Az ügy tehát a legjobb utra terelve, ha lassan is, de a megoldás felé közeledik. A börze urai azonban nem hajlandók a dolgok rendes menetébe beleegyezni s végső erőfeszítéssel dolgoznak a tervezet meghiúsításán. Erre mutat a budapesti ipar- és kereskedelmi kamarának legutóbbi állásfoglalása, melyet ismeretnli és kellőleg méltatni a „Köztelek” hasábjain csak nem rég volt alkalmunk. Ujában pedig a börze sajtójában egész nyíltan hangoztatják, hogy az agráriusok

Magyar Mezőgazdák Szövetkezete, Budapest, Alkotmány-utca 31. szám Váci-kört sark.

Ajánlunk:

ŐSZI VETÉSRE

legkitűnőbb minőségű luczernát, lóherét, biborherét, őszi-borsót, téli-bükkönyt, homok-bükkönyt, Szent-János-rozsot, káposztarepczét.

Alapszabályt, üzleti értesítőt kívánatra bérmentve küldünk.

Mai számunk 20 oldal.

talujtolt radikálisusa állja útját a börze reformjának. Az a radikálizmus, mely a börze közgazdasági nagy jelentőségét tagadva, ezen intézmény megsemmisítésére törekszik.

Ezt a vádat nem először halljuk, de így szemérmelem alakban még nem találkoztunk vele, mint most, a midőn a börze urai Plátus módjára kezeiket mosva, farizuszi szemforgatással a börze reformálásának megakadályozását az agrárius nyakába akarják varni és ezzel megtámadni és lerontani hitélet azaz mozgalmának, a mely legelőször bátorokodott egész nyíltan leleplezni a börze üzelmét és legelőször bátorokodott ezen üzelmek megszüntetését kormány és törvényhozásnál sürgetni. De ugy ettől, valamint más hasonló alaptalan vádakódásoktól meg nem ijedünk és magunkat a megkezdett útról leterellettini nem engedjük, mert tisztában vagyunk azzal, hogy a mit a magyar agráriusok kívánnak, teljes mértékben jogos és korántsem oly radikális, mint a minő éppen az ügy érdekében lehetne.

Miben áll tehát az a talujtolt radikálizmus, amelyly a magyar agráriusok a börze reformjára törekvesznek? Megszüntetni óhajtjuk a börze meg nem illett mindenhatóságát, hogy a börze a termények keresletének és kínálatának igaz kifejezője legyen, hogy mesterséges árfolyamokat a spekuláció javára ne csinálhasson, hogy a börtöltől távol álló termelőknek érdekei a börtőzn is megvédve legyenek, hogy a termelő ne a börze milliomasai részére dolgozzék, hanem tisztességes megéltetését az árak természetes alakulásában fölléhesse, hogy a legnagyobb spekulációt tárgyát képező határidőüzleti játék a közgazdasági élet valódi szükségleteinek korlátai közé szorítsák, hogy a börze milliányi üzletből származó nyereségek a jogegyenlő-

ség és közös teherviselés elvének megfelelőleg az igazságos és méltányos megadóztatás alól ki ne bujhassanak. A börze működésének megszüntetését, vagy csak megbenítését is senki sem kívánja, de igen is teljes joggal követeljük a kellő korlátok közé szorítását.

A mód, amelylyel a magyar agráriusok ezt kívánják, fölötté az elid és mindenesetre enyhébb, mint az más országokban a legutóbb már megtörtént, vagy illelékes helyen javaslata hozatolt. Elég ebben a tekintetben az új német börze-törvényre utalnunk, a mely valóban radikálisnak mondható, de a mely a mellett, hogy a börze visszaéléseit megakadályozni alkalmas, a börze fogalmát jelentékenyen még sem csökkentette. Legjobban mutatja ezt a német börzeadó alakulása. A f. évi április 1-től szeptember 30-ig, a mely időben az új börze-törvény már életbe lépett e a midőn, mint a német lapok tanúsítják, a spekuláció megcsappant, sőt a börze matadorai a törvény káros hatásának a kimentésére nagyban tartózkodtak az üzlektől, a börzeadó 12-5 millió márkát, — csak 2-5 millióval kevesebbet — eredményezett, mint a mult év hasonló időszak. Ha az új börze-törvény nem pusztán az egészségtelen spekulációt, hanem a realis üzleteket is csökkentette volna, ugy a börzeadó mértéke is jelentékenyebb módon kisebbedett volna.

De hol van a magyar agráriusok radikálizmus a csak attól is, a mit legújabbban az osztrák Reichsrathban *Parish* képviselő javaslata a börze reformjára néve intérdi? *Parish* indítványa utasítottni kéri a kormányt a börze határidőüzletek megszüntetését czélzó törvényjavaslat benyújtására, a melybe felveendő:

1. a határidőüzletnek általában s a börzeszerű határidőüzletnek különösen tüzetes meghatározása;

2. a következő határozmányok elvsereti feltüntetése:

a) ha a törvényjavaslat által olyanak minősített mezőgazdasági nyerstermekre vonatkozó határidőüzlet megköteése az árutudószn történi, akkor az csak azon esetben van megengedve, ha az eladó az üzlet megköteésnél egy erre a törvény alapján hivatolt személy (börzebiztos) jelenléteben *kimutatja*, hogy az általa eladott áru az üzlet megköteésnél megállapított mennyiségben és minőségben *talajdonát képezi* s a bírómáti tanácsban képviselt királyságos vagy országos valamelyikében beraktározva *teszkzi* vagy hogy az eladásra szánt mezőgazdasági nyerstermény a bírómáti tanácsban képviselt királyságos és országos határain belül lábon és olyan fejlődésben áll, hogy a termés szakszerű becslése alapján az eladott mennyiséget fedezni fogja s a kikötött határidőre szállítható lesz;

b) minden feltétlenül e kimutatások alapján kiállítandó köteleven ki kell tüzetven lennie az eladó és vevő nevének, a mezőgazdasági nyerstermény nemének és mennyiségének, az üzlektőlcs idejének és a szállítási határidejének, valamint rajta kell lennie a börzebiztos sajátkezi aláírásának is;

c) olyan mezőgazdasági nyersterményekre vonatkozó határidőüzletkötecs, a melyeknek a felsorolt feltételek közül egy vagy több nem teljesítettet, nem perelhetők s ugy az eladó, mint a vevő a törvényjavaslataban közelebbről meghatározandó büntetéssel sújtandók.

Parish ezen indítványát 35 képviselő írta alá. Hol vagyunk mi még attól, hogy Magyarországi képviselőházában ilyen indítványt 35 képviselő írjon alá. Budget beszédekben, képviselő választási korteskedésnél bőven halljuk, de a házban tett indítványoknál, az indítványozó leg

TÁRCSA.

Vadászabonák.

Babonások vagyunk mi kik fegyverrel csodánk-butlunk határainkban a vad után valamennyien.

Lenorzsolt életem legszebb és legkellemesebb órái közé sorozom azokat, melyeket vig vadászezimborák társaságában tölthetem el. Végtelenül érdekel a hajmeresztő vadászatlanság, de annál talán még inkább a nyíltan bevallott vagy csak sutyomban nyilvánuló babona.

Minden ember „von Haus aus” babonás is, kik leéti évtizedekre tekinthetnek vissza, a babonáiban hit egy meggyökerezett, hogy azt utóvégre ki sem írtják és valónak veszik.

A vadászeber még mielőtt kimozdulna a házból már javában babonásokodik.

— Sándor bátyámmal voltam és vadászebra készültünk. Az öreg ur töltvényeket készített s én, egyéb foglalkozás hiányában

néztem, hogy mit csinál. Elvégezve a portöltést, a sörétre került a sor, midőn a mérték félrecusszik s néhány serét az asztalra s onnan a padlóra gurul. Sándor bátyám felkel, végig néz a padlón s fölfederve a seréteket azokat felszedi, mely munkában én is térdem kuszára segítkeztem. Kérdésemre, hogy tulajdonképpen miért is mászkáltott meg, nagy komolyan így felelt: Édes ócsém, a hátha éppen ez a néhány serét tráfálja el a vadat!

A kész töltvényeket természetesen a tarisznyába kell tenni s ha ilyenkor egy-kettő kicsusszott a márkából s a földre esett, ugy azokat el nem vité volna, mert: Ezek ilhőn akartak maradni, tehát kár is volna őket kivinni!

Végre felelőzhelöltünk s kimegyünk a verandára. Ott elénk siet az öreg urnak a főrösöböl nyaralni jött huga s hamisák mosolygály szerenést kíván.

Sándor bátyám ránkba szedi homlokát, azera egy alkotomur, mintha kedvencz hátalesva feloldulását jelentették volna.

— Kedves hugom, szolt végre dörögő hangon, tanul meg, hogy vadászebernek szerenést kívánni nem illik. Ócsém, ha nem ígérem, hogy kimegyünk a határba, ugy ott-hon maradok. Forgasd meg a kalapodat fejed fölött hárször, ez használ az ilyen jókivánt ellen.

Mit volt mi tenni, mint hogy meg-táncoltam a kalopot a jökevű, hamis kis leány nagy öröme.

Nem löttünk mi semmit a határban. Az öreg ur dühösen elregett valamilyen hosszú hajlat, pedig hát csak melleje lödöttünk a nyulaknak.

Legkedvesebb vadászeberimámik kőzó tartozik a k-i plébános. Szervetölves vadász, kitűnő lövé s éppen egy babonás, mint bárki más. Hianem a legjobb a dolgoban az, hogy nem veszi észre mint ad az ő tüzelt pap személye másoknál babonásokodásra okot. A kik ócsémek vagy örömmel üdvözlik a gröl-helyen, hanem az idegen vadászebra oly dühös pillantással méri végig az övig pap, azon alul korrek vadászebrapetusba bujtott alakot, hogy redesen féltem a skandalumtól. Mert a pap nem hog szerenését a vadászebrán, a tengeren pedig biztosan rossz időt. De ha a vadászebrán a teríték leve az én plébánosom volt, ugy felhangzott az általános ájlen, de kik jökevűben emlegette a papi miolvját dacára annak, hogy a pap látn rosszabb a vén asszonytól.

Ad vocem: vén asszony!

Élsalcat a hullal rezulába, mely arról nevezetes, hogy van benne vad igen sok, de

többnyire magában áll. Ha az Országos Magyar Gazdasági Egyesület tiszteletreméltó multjává, anyagi és szellemi erővel e kérdésekben határozott állást nem foglalt volna, Magyarországon talán még ma sem beszélnek a bérze reformjáról, a mire pedig, hogy szükség van, az egész világ mozgalmá bizonyítja, a hol a bérzek megrendszabályozása napirenden van.

Legyenek nyugodtak a merkantillisták, az agráriusoknak éppen az a bajuk, hogy nem tudnak radikálisak lenni. Eppen a maguk dolgaiban nagyon is lanyhák és engedékenyek. De a túlfeszített hur elvégre is elpattan. Ma már abban a helyzetben vagyunk, hogy a feszültség a végső határát elérte. Ne álljanak utójában annak, hogy a bérze a haladó kor kívánalmainak megfelelő módon reformáltassék. Ma még meg lehet csinálni azt velük egyetértésben. Ha nem sikerül így velük, meg fogjuk csinálni előbb-utóbb ellenük. De akkor aztán tuljuthat radikáliszmusról ne panaszkodjanak. *Sz. Z.*

NÖVÉNYTERMELES.

Rovatvezető: Kerpely Kálmán.

Kísérletek.

↯ Válságos mezőgazdasági viszonyaink között a kísérletezésnek kitüntetett fontosságot kell tulajdonítani, mint amínélvőle az ország boldogpár időkben birtak.

Hogy a mezőgazdálkodás ügye ország-szerint nem folyik a helyes mederben, annak egy lényeges oka főleg abban található, hogy a gazdáknak egy tetemes része a helyet, hogy kell szakszerűség és körültekintéssel párosult kísérleti alapján győződött volna meg ténykedésének leghevesebb irányáról, megelégedett ezen tanok ismeretével, melyet sok esetben egészen másnémi viszonyok között gazdálkodók mint kísérleti eredményt hirdették. A kényelemszeretnek ezen módját igazolják szaklapjaink

egyetlen álló sem. Így nohéz a nagy sűrűségben eligazodni. A vadászatot rend-ző járásbírnak a sűrű egy tisztásán állított el, ráfogva a helyre, hogy ez a legjobb, mert itt minden érben lónak nehézség. A hajts végén pedig tartask a fel-felhalasztó kúrúst után.

Olyan álláson, melyet nem mint feltétlenül jól ajánlanak, rendszerint rászoktam gyujtani s egyéb mulatságom nem lévén, gyönyörködöm a természetben.

Voltunk vagy tizen s minátán én másodikkal lettem előállítva, volt időm tárgytani s végig heverni egy hatalmas hársfa árnyékában.

Fejemet karjaimra fektettem s pőfékkeltem nagy füstfellegeket az abszolút tiszta levegő elrontása kedvéért s érdeklődéssel néztem az ide-oda surranó fecskéik jáékát.

Kúrúst hallásuk jelölésé annak, hogy a hajtsát megkezdte. Megbecsültem annyiból, hogy felhúzott ravaszú gyövegemet magam mellé vettem. Alig tettem le a fegyvert, midőn gyenge neszt veszek észre, szénylő ágak sűrűsödését. Az őrdög nem alszik! Gondolom s talpra állók. Pészüll figyelemmel tekintek a bokrok közé, midőn azók szénylő nyilnak s kilép a fűszára a legutolsón, epret kezdő vénasszony. Jobb kezében göröcsöt, bal, reszkető halkezőben egy fazék.

— Tyűh az aldjódt! Iakadám én ki.

valamennyinek ma már egy tetemes részét kitöltő "Kérdések" rovatai. Az ily kérdésekre nyílt feleletek sok esetben kellőg tájékozottak ugyan, de csak a legtrikább esetben érnek annyit, mint a speciális, helyi viszonyok között saját kísérleteinkből levonható következtetések.

Innen-onnan nemcsak beközönt a tél, mely alatt bizonyára minden gazda lehet annyi időt, hogy szakkönyvekből ismeretét gyarapítsa, bizonyos tervei dolgozhason ki magának, hogy a jövő év folyamán melyek kísérletekkel legyen elégedett.

A kísérletek oly sokfélek lehetnek, hogy azoknak egyszerű felsorolása is meghaladná egy szék cikknek a keretét, csoportosításuk azonban a szerint, a mint az állattenyésztés avagy tartás, a növénytermelés és a talajelőfentartásnak kérdésére vonatkoznak.

Sz állattenyésztés vagy az állattartás kérdésére vonatkozó kísérletek ismét sokfélek lehetnek, a mennyiben céljuk lehet megállapítani, hogy valamelyik gazdaságban mely fajok és ha ez már megállapított volna, mely fajták vagy fajták tenyésztése biztosítja s mily irányban tenyészítve, a legnagyobb jövedelmet. A fők nagyhasznát nyújtó kísérletek igen ritkán válnak szükségessé, mert már az adott helyi viszonyokból vonható helyes következtetés arra, hogy ló, juh, szarvasmarha, sertés esetleg egyéb háziállatok tenyészítése is helyen van-e? De a válfajtákra nézve a választás már gyakran kísérlet által dőnhető el.

Színtűgy képezheti kísérletnek a tárgyát, hogy a tenyészésnél nem-e előnyösebb a hizálás, avagy a növendék állatoknak felnevelés céljára történő évenként bevárlása? Hogy mily előny származhat az ilyen irányú kísérletekből is, csak egy példával kívánom illusztrálni: A sertésenyésztőknek tudván, hogy bár meg volt a polgári nyereségük, de a nagy nyereség nem volt abban az azon magas jövedelemmel, melyet a kevéske élvezték és mégis a gazdák nagyon hízel helyen foglalkoztak a serteshizálással, bárha ez irányban tett kísérlet a hizálás előnyösebb voltáról (legalább sok gazdaságra nézve) meggyőzhette volna őket. Sertést tenyészített mindenki, a ki csak lehetett s meggyőzt az által a 80-as évek második felében a túltermelés kezdett mutatkozni s a sertésenyésztés gazdák jövedelme megcsap-

— Jézus, Mária! ehozott az anyóka.

— Jőjjen csak ide, szótlan, a legbarátságosabban hangon. Hogy adja az epret fazék-ka együtt? Három hatos? — No nézze itt a pőré, hanem most csak erre a szóra lóhojjon ki a hajtsából, mert itt a rúnykál lödönnek s kár volna, ha baja esnék. Magértén engem maga édes lelkeim galambom?!

Dühöm szertelen volt. De hát igazságtalan magamat azzal, hogy elvégre vég-asszonyaink is kell lenni, bár igazság szerint lehetett volna fiatal is. Mig így szótoldódom a sorssal, a tisztás tusk oldalán megmozogott a bokor s abból kilép egy olyan kapitális ózbak, minőt még nem láttam. A vad megállt s hátraneszelt, — egy percz mulva már néhai volt!

Van olyan nap, melyen Sz. Hubertus vagy pártfogása alá veszi a vadászot, hogy az maga is elcsodálkozik a nagy szerenese felett, tűnődik az okán s váltig állítja, hogy nem éri. A rétebb vadásztársak ironikus mosoly kíséretében adják meg a véleményüket.

Zichy Miklós.

pant, egy hizáló osztály meglekezett s képes volt magának oly fontos pozíciót biztosítani hogy erőkét az egész gazdaságsadalom alig volt képes megmérni, eltekinve azon millióktól, melyek azok a nem eléggé észlezes gazdák helyett keresetek.

Az állattenyésztés körébe vágó kísérletekről szólv, csak mellesleg akarok rámutatni ezen körülményre, hogy a míg a teljermelés célzó gazdaságok egyre szaporodnak, ugyannarra, hogy nem sokára várható nyerstelben a tulkinlat, addig — szemben a nagyüzemi sajttiporntokkal — a sajtgártársak terjedése igen lassu, ezen irányban szarvasmarhatenyésztéssel foglalkozó gazdaságok egy részében a kísérletezésnek szép és bizonyára sok helyen hiálás tere nyílta.

Az állattenyésztés körébe vágó kísérletekkel sokan főlegnek, mert ki nemcsak hogy költségesebbek, de több idő is vesznek rendszeren igénybe, ebben a körülményben vélem okát látni annak, hogy a legtöbb kísérlet, mely tétetik, a növénytermelés és talajelőfentartás körébe vág.

Eléggé hiálás tört találhat a legtöbb gazda ezen irányban is. De a növénytermelés nagyrészt a saját tudás és körültekintéssel kell végrehajtani.

Aki növénytermelési kísérletekkel akar foglalkozni, annak első sorban is meg kell állapítania, hogy az éghajlat, talaj, munkák, kereskedelmi és pénzügyi viszonyok mitféle növényekkel lesz érdemes foglalkozni. Sokféle kísérletet egyszerre tenni nem lesz támas, mert az a kísérletnek a fizetést meg nagyon igénybe veszik, s nem ritkán kisebb mulatságok, avagy hibák végett, a felvitelgő eredmény elmarad egy, hogy az abból levont következtetés egészen téves is lehet.

Az igen kis területen végrehajtott növénytermelési kísérletek nem alkalmasak minden esetben arra, hogy felállítását a fizetés inkább csak az illető növény abszolút termelhetősége (általános értéke) nézve vannak hivata feleltetni adni.

Sok példa meggyőzött arról, hogy a kis kísérleti telepen valamely új növény igen jó sikert ígért, mig ugyazenen növénynek nagyobb való telermelés nem nyújtotta a várt eredményt. Ez természetesen is mert a míg a kis telep kerti művelésben részesül, addig a nagyobb való telermelésnél egy növény alá sem készíthető elő jól a talaj, de maga a nagy tömegű termék sem kezelhető oly tökéletesen. Ha tehát azon növénynek a magva, melyvel kísérletet lenni akarunk, a nagyobb területen való kísérletelés; drága magva növényeknél azonban a kísérletnek 2, avagy több évre kiterjednek kell lennie, a mikor is az első időben inkább a magnak szaporítása célozatiatik egy nagyobb kísérlet számára.

Fontossággal bír az is, hogy a magvak csak teljesen megbizható forrásból szerezzessek be, hogy tudatlanság vagy nyereszéké rosszakaraból a keresettel nem azonos, avagy alérendtel minőségű magot vegyünk. Bármi okból erődnek gondoljuk is azt, a félrevezetés éppen nem ritka eset. Ezen sorok írójával is megtörtént néhány év előtt, hogy az ősi hősöknek kifogyás által magját vesztvén, hősörsége egy jövevű uradalomtól rendelt ősi bors magot s minátán eldönten emulatszót a mintakéretét, ősi búkköny érkezt borsó helyett. Kísérletezések casik faj, tisztaság és csiraképeség tekintetében garantizott jószág mag használással.

Kísérletezésre nemcsak új, eddig nem termelt növények kerülhettek fel, tehát az eddig termelt kultúrnövényekkel is kísérletek a vetőmagmennyiség, talajelőkészítés, ápolás, aratási idő megállapítása és más

tekintetekben is. Különösen fontos a vetőmag helyes mennyiségének kísérletek után való megállapítása.

Alagszámokban a legtöbb gazda tudja, hogy a vagy a növénytermelésből mennyi magot vessen és mégis igen sok gazdaságnak, ur és parasztnál egyaránt azt tapasztaltam, hogy a vetés megkezdése előtt belesznek állítva a vetőgépek, s azokon az egész vetési időszakban, amely pedig nálunk 2, 3, sőt néha 4 hétre is kinyúlik, többé változtatás nem lesz. Nem ritkán ezen vetési hibának tulajdonítják, hogy a korai és kései vetések természetesen is oly nagy különbséget mutatnak. Ha ugyanis a vetéseket más csapás nem éri és az időjárás kedvező, egyenlő vetőmagmennyiség alkalmazása mellett azt tapasztaljuk, hogy a kései vetések termése jobb, mert a koraiak talánrév a mag fejlődésének alkalmas tanyát nyújtanak a rozsa képződésére, s a szem a kalászában megszorul, ellenkező és más viszonyok között a korai és kései vetések természetesen megfordított lehet.

A vetőgépekben oly kitűnő eszközök birtok, melyek a vetésnek esaknem tisztelesége elintézését teszik lehetővé, a vetőgép kitűnő szerkesztésű, melynek használata csak akkor válnak hasznunkra, ha mellettek tudáunkat is érvényesítjük.

Minden növény bizonyos sűrűség mellett szokta a legnagyobb termést szolgáltatni, s ki tehát gyakorlatilag megfigyelésekből nem jutott még annak tudalmára, hogy a vetésnek mily sűrűséggel kell bírnia, hogy a legjobb eredményeket szolgáltatja, az alkalmazandó vetőmag különféle mennyiségeivel termelési kísérletet, de azután se alkalmazkodják a nyert számokhoz chablon-szerűleg, esckenteként vagy emelnie kell azt egy-egy vetési időszakban is a szerint, a mint korábban vagy később vet, jól vagy később jól elmondható, hogy a megfelelő vagy kevésbé megfelelő előnnyet a trágyaerőben lévő vagy szegényebb talajra vet.

Végül a kísérleteknek egész lénczolata eljthető meg az istálló és elegytrágyának különféle kezelése és alkalmazása, valamint a mű- és kereskedelmi trágyáknak sokféle-geivel. Bennem ugyan az utóbbi évek tapasztalata következtében még inkább meg-erosódott azon nézet, hogy egyes külön-leges viszonyoktól eltekintve — a mű- és kereskedelmi trágyák alkalmazása csak akkor van helyén, ha az istállótárgya és majori elegytrágya (komposzt) nyers és helyes kezelés tekintetében minden követelménynek megfelel, de lehetséges, hogy mások mások gondolatok alapján a trágyák szereshető elegytrágyaanyagok elkálódása s ugyancsak a rossz kezeletés következtében mennyiség és érték tekintetében esckentek istállótárgya mellett is hasznosnak tartják a műtrágyák alkalmazását. Ezen gazdákban azonban a trágyázási kísérletek előzetes megfigyelés s az az iránti szakönyvek általános megfigyelés feltétlenül ajánlom. A műtrágyák alkalmazása tekintetében megjelölt kísérletekből ugyanis meggyőződés érzékel szereni arra nézve, hogy mi áron értékesül gazdaságukban az alkalmazott foszfor, légeny, avagy kálium, másrészt az elegytrágya gyűjtéssel és annak elmezésével meggyőződés arról, hogy mennyi megéri értéket hagrak eddig alkalmaztam. Szaknatanomány alapján pedig módjokban lesz legalább hozzávetőleg kiszámítanók, hogy az istállótárgyának gondatlan kezelése által — a műtrágyák értékesülési árait véve alapul — mennyi károsodtat s bizonyos vezen, hogy mely irányu tanulmány és kísérlet után adódik, amely általánosan esckélyben költségleg megtakaríthatják, a műtrágyák árait, addig amig egy szóval kifejezve házuk előtt sóprni való lesz, műtrágyákat vásárolni nem fognak. Azután

pedig csak újabb kísérletek fogják beigazolni, hogy megjavult talajukon hogyan értékesül a drága kereskedelmi trágya.

Az egész kísérletezés így a tökéletesülést előzoza, a mint annak egy igen határos eszközté pendittem meg a kisebb tanulmányi ut és kirsndulásos tételét. Ezen eszméről azonban, mely éppen nem új, talán más alkalommal bővebben.

Pályay Dáni.

EZREDEVES KIÁLLÍTÁS.

Szeszipar.

A szeszgyártás egyike hazánk legreggibb és legtekintélyesebb iparának.

A szeszgyártás mint önálló iparág csak 1830 körül, a gőzfűtőkészletek használatának felkarolásával honosodott meg. Azelőtt a szeszfőzés majdnem kizárólag csak a gyümölcsfélék feldolgozására szorított, és ép úgy, mint a szeszest-italok kimerése a földesuri jogok közé tartozott. Ezen szeszfőzési mód csakis kiesiben, házirajpalatáztat.

A nagyban szeszfőzés, a mely keményítőtartalmu anyagok feldolgozásában gyökerezik, csakis a gőzfűtőkészletek használata óta karoltatott fel jelentékeny mértékben, úgy hogy szászoros értelemben vett szesziparról csakis ezen idő óta beszélhetünk. Hogy ezen időszak előtt minő volt a szeszfőzés helyzete, arra nézve adataink nincsenek, minthogy tulajdonképpeni statisztika csakis 1850 óta vagyis az állami adó behozatala óta vezettek. 1851-ben Magyarországban mintegy 105.129 szeszfőző állott fenn, ebből iparszerű „nagybott” vagyis 17 hínél nagyobb erőjűesü őrrel bíró gyár volt 5671, „kisebb” 99.453.

A „nagybott” szeszgyárak ekkor még a mezőgazdasági szoros kapcsolatban lévő szesziparral szeszgyárak voltak. Ekkor keletkeztek a nagybott üzemek, a szeszgyártást iparszerűen üző szeszgyárak, a mi egyuttal a mezőgazdasági szeszgyárak számának állandó hanyatlásával járt.

Ezen ipari vállalatok keletkezésével a szesztermelés évről évre fokozódott, úgy hogy hazánk szeszipara éppen ezen nagy üzem által műszaki fejlettség tekintetében megelőzte a kontinens összes államait. Hogy mily mérvű volt a szesztermelés, annak bizonyosságal felolmítem, hogy 1880-ban az előállított alkohol majdnem 1½ millió hektolitert tett ki.

Ezen időtől fogva azonban a termelés esckent. Ennek oka a kivital apadásában s a szesznek nagybott termelési, valamint fogyasztási adóval megterhelésében rejlik. Ennek dacára is a termelés még most is megközelíti az egy millió hektolitert.

Magyarország szesztermelésre leginkább keményítőtartalmu anyagokat, továbbá búzát, árpa- és utómagot, érekben esckelődeket használ fel. Hogy minő és mily mennyiségű nyers anyagok dolgoznak fel a szeszgyárak, arra nézve érdekes felvilágosítást nyújt a magyar szesztermelői csoportos kiállításának pavilonjában látható kimutatás, a mely szerint 1893. évi szopt. hó 1-től 1894. évi augusztus hó 31-ig feldolgoztott: 528.083 h zöld malta, 71.969 q száraz malta, 1.954.192 q tengeri, 1.472.213 q burgonya, 109.136 q rozs, 112 q árpa, 2377 q buza, 176 q zab, 338.066 q cukorkeper, 238.462 q melasse, 767 q köles, 2059 q liszt. A feldolgozott nyers anyagokból előállított 1.039.495 hl. szesz.

Hogy a szesztermelés államháztartási szempontból mily reutivál fontos tényező, annak bizonyosságal felolmítem azon körülmény, hogy 1894-ben a szeszadó 32.073.119 frt volt. Ha ezen termelési adóhoz még a

fogyasztási adót is hozzászámítjuk, úgy ezen bevételekkel együtt a kincstári jövedelem a szesztermelés után 50 millió frtra tehető. A hazai szeszgyárak előállítását mintegy 10 millió hektoliter moléokból, amelyt részben közvetlen felakarmányozás, részben mint szárított moléokt értékesítenek. A melasse feldolgozó gyárak némelyike a melasse-moléokt szénvázas kávilá dolgozza fel.

A produkták moléok mintegy 80.000 db szarvasmarha kihizálására elégésége, a hízók által produktált trágya mennyisége pedig mintegy 40 ezer k. hold trágyázására.

Dacára azonban annak, hogy a szeszipar az ország legfontosabb iparágának egyike, mégis sajnosan kell megvallanunk, hogy az a kiállításra nincsen méltóan képviselve.

A szeszipar körébe tartozó dolgokkal találkoznak a magyar szesztermelői csoportos kiállításának külön pavilonjában, a mezőgazdasági, ipar-, és gépésarnokban, továbbá egyes külön pavilonokban. A magyar szesztermelői csoportos kiállítás a iparsarnok mellett külön pavilonban magában foglalja 61 szeszgyáras együttes kiállítását. A pavilon középen a magyar országának nyulik le a magabott, a alakát részben az együttes kiállítás, részben az összes magyarországi szeszgyárakra vonatkozó táblázatos kimutatások borítják. Így látjuk a kollektiv kiállítás költségeinek hozzájáruló szeszfőző vállalkozók szeszfőzőjében termelt alkohommennyiségéről szóló kimutatást. Egy másik táblázat a magyar koronás országának termelt fekvő szeszgyárak által az 1893. évi szept. hó 1-től 1894. évi augusztus hó 31-ig feldolgozott anyagot és ezen anyagokból előállított alkohommennyiséget tünteti fel.

Egy további kimutatás az adómentes szesz felhasználásáról, egy másik a szeszadók 1888-1893. évi szept. 3. S. a alapján a szeszadók kisebb tölele termeltel alkohommennyiségének az ipari és a mezőgazdasági szeszgyárak között miként történt kiosztásáról, és az ezen kisebb adótellet mellett ténylegesen kitermel alkohommennyiségéről az 1888-9 — 1893-4 évekre szól. Ezen kimutatás szerint az ipari és mezőgazdasági szeszgyárak közrekitinensévo helyköliteltekben:

	ipari	mezőgazdasági
1888-89	531,000	317,307
1889-90	501,875	336,661
1890-91	466,634	359,512
1891-92	459,144	352,189
1892-93	545,226	366,306
1893-94	489,648	375,981

valósággal kitermelteket pedig:

	ipari	mezőgazdasági
1888-89	506,444	254,549
1889-90	447,558	252,929
1890-91	504,338	244,721
1891-92	568,220	282,537
1892-93	532,442	325,695
1893-94	504,653	338,226

A mint tehát ezen adatokból kitűnik, a mezőgazdasági szeszgyárak a reájuk esckő kontingenst egyszer sem termelték ki. Igaz ugyan, hogy a mezőgazdasági szeszgyárak az ipari szeszgyárakkal szemben terol foglaltak, de még ez ideig sem tudták maguknak azt a pozíciót biztosítani, a melyet számukra az 1888. évi XXIV. t.-cz. lehetővé tett.

Egy másik táblázat a mezőgazdasági szeszgyárak részére kibízott jutalmakról szól. E szerint kifízetteket:

1888-89-ben	563,710 frt
1889-90-ben	936,853 „
1890-91-ben	936,828 „
1891-92-ben	921,872 „
1892-93-ban	904,439 „
1893-94-ben	1.224,287 „

Táblázatos kimutatók vannak továbbá az 1888/90—1893/94 években befizetett fogazásai adóról, a szeszdóról 1868—1894-ig stb.

A pavilonban találjuk ezeken kívül kiállítva a szeszgyártás leggyakoribb nyersanyagait mint: burgonya, lenegér, zab, árpa, malata, répa, melasse stb. Itt látjuk továbbá a szeszgyártás melléktermékeit: észleőt, szárított mosléot, hamuszirt, moslékhamut, kénsvat és chlorkáli stb. Üvegedényekben találjuk a különböző szeszneveket, így a szesz: észlezt, denaturált; és nem szűrt szesz stb.

Sajnos nem állunk azonban a csoportos kiállításban a híresebb és kitűnően berendezett szeszgyárak tervrajzait és fotográfiáit; nem látunk továbbá adatokat a szeszgyárak által követelt hízalási módokról és hízalási eredményekről.

A mezőgazdasági csarnokban találjuk kiállítva egy gazdasági szeszgyár mintáját. Kiállító: Lederer, a Reichs-óly Igazgatóság a mezőgazdasági csarnokban találunk egyes szeszgyárral bíró gazdaságok által kiállított nyers és rafinált szesz. Így p. o. szeszminiatúrákat kiállították: a kis-szállási uradalom, a kaposvári uradalom, Kremis Királyi borsai szeszgyára, a kassai m. kir. gazdasági tanács stb. Szeszminiatúrákat továbbá József kir. öberrégió főnöksége pavilonjában, a torontálmezei pavilonban. A kir. koronauradalom és mésbirtokok kollektív kiállításában találjuk a mezőhegyesi repaszeszgyár kis mintáját.

A szeszipari gépek kiállításával igen könnyen végezhettünk. Sajnos, hogy dacára annak, hogy máik a szeszipari óly kifejlett, mégis a szeszipari gépek legnagyobb része a külföldről hozatik be. Szomorúan illusztrálja ezt azon körülmény, hogy ill. gépeket a gépésznakn csakis ketten állították ki. Fabritius tostvérek, N.-Szebenből egy keverő és hűtőszűkelekké ellátott centrifugát állítottak ki. Ezen centrifugának nagy előnye, hogy a hűtőeszközök nem tartoznak hozzá.

Reichel és Heisler budapesti gép-, rész- és ércműgyára egy mezőgazdasági szeszgyár és finomító berendezéséhez szükséges összes berendezést mutatják be. A 4 hl. napitermelésre berendezett szeszgyár, kazán és gőzgéppel 25000 ftiba kerül. Ezen szeszgyári gépeknek több újítást látnak. Így p. o. a moslékabbonyító igen elmes szerkesztésű nagy előnye, hogy kevés helyet foglal el. A Neumann-rendszerű lejáról oszlopon szintén előnyös változtatás van.

A szeszipar körébe tartoznak még a különféle gyümölcsesszek is. Ilyenek egy a mezőgazdasági, valamint az iparszarnokban vannak kiállítva. Sajnos azonban, itt is a kiállított nagy része az itarlag előállított szesztermékeket mutatja be, míg a házilag előállított szeszestialok száma igen csekély.

GAZDASÁGI ÁLLATTAN.

Rovatvezető: Dr. Horváth Géza.

A lótetűről.

(Grillotolpa vulgaris Lotr.)

I.

(&) Mióta megszaporodott igényünk kielégítésére fokozottabb mérvű munkálkodás és körültekintés szükséges, azóta gazdánk is nagyobb figyelemmel nyílvik a talajt és jobban ügyelnek termelvények fejlődésére, mint azelőtt. Csakhamar észrevesznek most a legeskelebbi rendellenességeket vagy károkat, melyek azántőföldeken, konyhakertekben, gyümölcsösökben, sőt már a forgalmra kész őstermelvényekben mutatkoznak. Baj esetén

legtöbbször arra a tapasztalatra jutnak, hogy a károsítókat különböző rovarok okozzák. Napról-napra szaporodnak a panaszok s a károsult gazda kétségbeesetten környező orvoslásért, mert a kártevőt és annak szokásait nem ismeri; ennek a folyományára általában még az is, hogy csak akkor panaszok, mikor a baj már elmeresedett és hirtelen segíteni nem lehet.

Ez a körülmény indította arra, hogy egy általános ismeretlerjedt s már régoben ismert kártevőről egyet-mást elmondhassak, a mi életére, szokásaira és az ellene való védekezésre vonatkozik.

Ez a kártevő a közönséges lótetű vagy lóesűk, vagy — mint azt rosszul csinált névvel névben az erdészek gyakran emlegetik — az édes déva (*Grillotolpa vulgaris* Latr.), mely a föld színe alatt elrejtve él, a talaj minden irányban keresztül-kasul furkálja, olyanfomra, de kisebb-mesül járatokat, alukatnak készít, mint a vakond, melyhez különben egy testalakja, mint szokásaira nézve némilig hasonlít. A járatok készítése az állat él, előlábainak sajátjóság szerkesztésével kesztesíti megaztja, a melynek a növények finom gyökereit helyükből kimozdítja vagy felszakasztja; ha pedig a gyökereket lábaival el nem találhatja, azokat szájszerivel elragja. Az ekképpen megcsörtelt növények azután a járatok mentén csakhamar elfonnyadnak s később elpusztulnak, különösen ha növényei fiatalok.

Amióta lótetű nemcsak a járatokat készítése közben pusztítja a növényeket, hanem ezeknek jó része még falánkágának is áldozatul esik, a mi kártételeit még nagyobb mértékben fokozza. Így pl. megrágra a csemeto-kertekben levő csemeték gyökereit és járaiát felszék. Közben kivét az egész csemetét a földből, megosi a bükk és tölgyfa asztal mellett a földből kint; sőt az ő munkájának, kell tulajdoni, ha a fiatal bukkfalántának közvetlenül a gyökerek feletti része el van rágva; megrágra azonban el a csirázó árpa, kukorica, az ugora és dinnye-magvakat, a babot csirájával együtt; a yzene gumók husát milyenké a virág-gumók, burgonya és egyéb husos gyökereket is a zér, retek szárjára stb.

Sajnátsága, hogy a szőlőkben még nem emelték panaszot előlk; pedig a hol a helyi viszonyok folytán közbeszófog más növény is termelnek, valószínű, hogy ott is befészkel magát.

Azokban a lótetű növényi anyagokon kívül állati anyagokat is felemészt és mint azt a gyomor és bél szerkesztésből kiolvashatjuk, éppen úgy mint a vakond, főleg állati anyagokat emészt és főlegre nemcsak földgilizteket és eszűket, hanem a föld színe alatt élő barmféle rovarlázat, jölesen pajzarokt és drótférgeket is felfal; és kísérletek igazolják, hogy a lótevek egymás irányában is összeréphetelnek, megmádnak egymást s az erősebb szétmarazongja a gyöngébe; ha pedig fogsága kerülnek, egymással és csápjáig és lábaik közéjük a tetethetlenségig megcsontkított áldozatot felfalják. Határtalan falánkágáról pedig Norderling tapasztalata tesz tanusogót, melyet: „Die kleinen Feinde der Landwirthschaft” című munkájában követezőképpen ír le: „A virágügy megmunkálásánál egy lótetű dobta az utra s azt asóval közéjük a metelék által a hitben, hogy az állat így megölik. Egy negyed óra múlva azonban, midőn a lótevére pillantott, azt látta, hogy a lóteű előrése (valószínűleg a hasúrég üreségei érzetében) a puha potrohát mögé étvágóval fogyasztotta.”

Kiteszik az előadottakból, hogy a lótetű úgy állati, mint növényi táplálékot fogyaszt, mből folyólag az a kérdés merült fel, hogy a lóteű életmódjára tényleg károsnak o

vagy hasznosnak tekintessék a mezőgazdaságra nézve.

Dr. Forel zürichi tanár a „Chronique agricole du Canton de Vaude” 1892 június 25-iki számában határozatosan állítja, hogy a lóteű husevő és tiltakozik az ellen az állítás ellen, hogy a lóteű földalatti turák. Közben okozott károkat kivül a gyökerek elragzásával is kárt okozna, mert az állat gyömrában csupán állati maradványokat s csak elvett növényi részeket is talál. Ezt tehát azt bizonyítja, hogy hasznos a lóteű.

Amde Dr. Ritzena Bos a kérdés eldöntése végett megajított vizsgálatait, valamint több tekintélyes bunnézetekre is tapasztalatait előterjesztő a maga következtetésére jut, hogy bizony a lóteű mindentevő (omnivora.) Megengedi, hogy a lóteű bizony körülmények között állatoknak jelesen rovarokat, alzakát és fergeket felfal, ha utjába kerülnek, de azt is bizonyosan tartja, hogy ha turkálással közben állati táplálékra nem talál, nem is marad meg a fanyaralodk, mit az is bizonyít, hogy Dene-kampból neki küldött 20 lóteű közül, melyek a babot és burgonyát pusztították, 10-nek a gyömrában csak növényi s csak 3-nál talált állati részeket, melyek algha nem az utközben felfalt 4 lóteűtől származtak.

Dr. Ritzena Bos tehát inkább a kártevényiség mellett nyilatkozik s ebben neki minden figyelmes vizsgálódó gazda igazat fog adni, mert a lóteű jelenlétét mindig csak károk jellemzik, melyek a gyökerek sérülésében nyilvánvalók, akár azért rágta meg a növény gyökereit, hogy belőlük táplálkozzék, akár azért mert szakmányának keresésé közben utjába kerültek neki.

A lóteű más a talajba tavasszal mutatkozik a föld felszínén is. Milyelt a hó elolvadt és a talaj némilig felszakadt, a lóteű felszínre feldevezhetik azokat a sajátjóság turásokat, melyeket a lóteű táplálékkeresés közben készit. Laza talajban hosszúra nyult kanyargó vagy utvesztőszertény keresztül kárik a nagy földalatti turák, melyek leginkább puha, nedves, könnyen gyurható talajban válnak, a hol az állatok is bővebben találhatók mint a száraz talajban. Kiszáradt, vagy kemény talajban csak kivételesen találhatók, mert ilyen helyen táplálékra nem igen akadnak és áso lábak csak nehezen kúzdhatnének meg a talaj ellátásával.

Innen van az, hogy száraz nyári időben patakok, tavak, források, mocsarak, árkok és más nedves helyek közelébe vonulnak s innen magyarázható meg az, hogy száraz időben turásokat nem találunk, mert ilyenkor a mélyebb és nedvesebb talajrétegre vonulnak s a talaj felszín felzót, áratokat a felszínhez közelébe s olykor annyira közele hozzák, hogy a járat felső része a talajból egészen kiemelkedik és ez az alkalom az, a midőn a járatok jól felismerhetők.

De hogy a lóteű a túlságos nedvességét még sem kedveli, illetve, hogy a véletlenül bedőlő túlságos nedvesség ellen legalkább vadaké érekeiben védekezik, tud és védekezik is, azt bizonyítja Bőr Lajosnak a Term.: Kozlony 1892. XXIV. kötet 204. lapján foglalt közleménye, mely szerint Sátoralja-Ujhely környékén egy 6—8 m-nyi átmérőjű találok melyédszen feesekészék forma s jó helyüknyi magasságra tornyoscskákat talált, melyeknek belül szorokozta a lóteű fészkére vallott. A tornyoscskák (l. az 213. ábrát) keletkezését a környezőleg magyarázza.

Rendes időben békében élhetnek itt, mert a talaj elitta az esővizet. De a muli nyári sok eső a völgyecske közepét állandó tövással töltötte meg. Így hát menekülnek kellett. Ki a föld színeire nem menekültek, mert a napvilágot nem igény kedvelik,

de még a fölöttük elrepülő varjak és verebek se hagyták volna észrevétlenül a zsiros csemegét. Menekültek tehát az alutagokon. A hol valami hantoeska egy kis magaslattal szolgáltatta, ott a kitűrt sárból készítették a tornyocskát, a mely jó menedékhelyt nyújtott aláíról az árvíz ellen. Fölülről a prédára vágó madarak ellen a mint völgyecské közébe jobban megtelt vízzel és így az árvíz növekedett, új alaguton menekültek a magasban fekvő tájakra se új utabb tornyokban húzódtak meg, míg az árvíz elmúlt.

A járatok hossza, melyet egy 60-100 napokig kivájtak, testhosszáuk 10-20-sorosát vagyis 2-3¹/₂ m. tesz ki. Ehből látható, milyen munkát végez és milyen pusztításokat tehet már csak ezzel a munkájával is, ha csak némileg elszaporodtak.

Az időjárásról képest már április végén vagy május elején teljesen kifejlődtek és szárnnyal is nyertek, melyeknek segítségével csendes, tiszta, meleg napok esti óráiban néhézkesen bár, de mégis röplének, főleg olyan helyeken, a hol meglehetősen elszaporodtak. Pungur Gyula pl. 1885-1886. április végén 4-8 mtr magasságban, Deszö Zsigmond Szomolnokon 1877-ben 15-20 m. magasságban, s oly tömegekben látott lóteketű röpöködni, amilyenben a cseréboga-

ratot a eszigház járataihoz hasonló kanyarlattal meghosszabbítja s ha a kanyarulat tényerényi (8-15 cm.) mélységre lehatolt, (l. a 215. ábrát), kissé lapított gömblaku tyuktojás vagy közepes burgonya (4-5-4 cm. átmérő) nagyságú üreget váj, mely az ivadék megővítésén és biztosítására szolgál. Ennek felát utánan ovnyos nyálkával felbujtja s erős előlhalival oly szilárdan gyurja össze, hogy a talajból sértetlenül kiemelhető. A fészkekhez rendszerint csak egy bejárat vezet, néha oldalról, legtöbbször pedig alóról. De a főbejáratól függetlenül alá vagy oldalán van egy másik járat is, mely rendszerint rövid s csak arra szolgál, hogy a petéket őrző nőstényt befogadják.

Az így elkészült fészkek (l. a 216. ábrát) június vége táján megkezdik a nőtény a peterakást és folytatja egész június hónapban augusztus elejéig. A pete-lerakás tehát nem egyszerre megy végbe, hanem 12-24 órai időközben. Ezért tartózkodik a nőstény keleten a fészkekben s később a peték saporodásával a bejárat alatt a föld színétől számított 10-80 cm. mélységre épített üregben; a hol — amint azt már Bouché is említi — nem ritkán még ivadékat is megtalálunk.

Az ilyen fészkekben Ratzburg némelykor kevés (6-10) gyakran 20, de legfeljebb 285 petét talált; éppen azért későbbre vonja azokat az állítását, akik 300 petéről reglélnek. Pedig Judeich és Nitsche már 250-re teszik a peték számát; Pungur Gyula pedig 150-400-ra becsüli.

213. ábra. Löteti-tornycsoka, melyet vizes talajon épít.

zak szoktak rajzani; és Dudinszky Emil Nagy-Kálló környékén több éven keresztül s különösen 1882-ben látott ilyen rajokban való vonulásokat. Deszö Zsigmond szerint a rajzás május 28-tól június 3-ig tartott, 6-8 nappal kevesebb mutatkozott és június 9-én már egyet sem látott.

A röplő lötétit igen bajosán lehet utóérni, s ha utóértek, csakahar elrojtják a göröngyök között.

A him soruldástégnek érzetében aglutját a föld színehez közelebb irányítja s előkésztli a zenermetet (l. a 214. ábrát). E végül az eredeti járatot a föld színehez közel annyira kitágítja, hogy benne megfordulhasson és oltítja a szabad levegőre nyíló 2-3 nyílásokkal. Napnál előtlen után lát és hallgat. Esti szürkületkor pedig felkeresi a zenermetet, megszólal és olyan hangokat hallat, mely a távolban repülő loppantny, vagy némely békafajnak pirregéséhez hasonlítható csakohy sokkal gyengébb.

Ezzel a néha órákig eltartó zenével eszalagata a nőstényt párzásra, mely utóbbi a hang irányát követve a föld alatt vagy a föld színe fölött eljut a zenermetbe, a hol a párosodás nyomban végbemegy. A párosodás ideje rendszerint június elején következik be, de az időjárásról képest megkezdődhetik már májusban és tarthat egész júliusig.

A termékenyítés után rendkívül megvastagodott potrohú nőstény a megelvé já-

214. ábra. A lötéti zenélő ürege.

A peték jól kifejlődött kölesszem nagyságúak, csakohy keskenyebbek, elliptikusak, sima felületűek és zöldebb hajú világos sárgásbarna színűek és csomóban fesszenek a fészkek funékén.

Ezekből a petékből Ratzburg szerint 2-3 hét mulva sőt hűvebben fekvő helyeken 4 hétél is későbbben, Judeich szerint 8-14 nap mulva, Pungur Gyula szerint 18-20 nap mulva kel ki az ivadék, (l. a 217. ábrát), mely 4-5 mm. hosszú, és amig gyere s turkálni nem bír, az első 3-4 hetet a fészkekben tölti el társaságban. Itt éppen ugy mint a pajzok, humuszanyagokból és finom gyökérszekéből él.

Augusztus eleje táján már annyira megnöttek, hogy bekövetkezik az első ivadék. A nagyobb hangyanagyságra felnőtt ivadék ezután már önállóságra vergődött, véget vet az addigi társasáletnek, kimenekül a fészkekből s a talaj felszínre alatt tollszávaságra járatokban szétszaladzik. A járatokban való előhaladás eleintén igen lassu s ennek az apró feregnek föld alatti működését a föld színén apró foltok jelzik, melyeken a növények elszárgulnak, elfonnyadnak s kivesszenk.

További 4 hét mulva, vagyis szeptember elején a ivadék másodikzor. Ekkor már 12-15 mm. hosszúak és sötétebb színt nyertek. Szeptember végén vagy október elején vedlenek harmadszor. Ekkor pedig 26 mm. hosszúak és szárnnyalok még nincs.

Ezután már csak még néhány napig nyugtalankodnak. Míhelyt a növényzet befejezte vegetatív ciklusát és a talajt hűvösnek nedvesítik, a lötéti is megszűntül mű-

ködését s tőli szállásról gondoskodik. Járatát mélyebbre vagy felvándorló rothadó szerves anyagokban bővelkedő helyekre, a hol nemcsak a szükséges melegt, hanem táplálékát is megtalálja. Ilyen helyek a trágyadombok, kivált ha azok lótrágyából alkultak és alomrakások, a hová a lötétek valóságos sokadalma fészkel be magát. Találunk itt fejletlen ponyortokat, félfejledőket és teljesen kifejlődött példányokat a legnagyobb választékban.

Tavaszzal azután, míhelyt a hó eltakarodott s az idő fellangyult, április-vagy májusban vedlenek 4-szer, a mikor már 35-40 mm. hosszúak és szárnnyalok is kinőttek. Ez időtől fogva ártalmatlan és ebből folyó mozgékonyúságuk napról-napra fokozódik május derekájig vagy legfeljebb június elejéig, a midőn 5-ször megvedlenek. A szárnnyalokból most már valóságos szármak lettek és a lötétek ivaréretté és szaporodásra képeseké váltak.* Vallyay Imre.

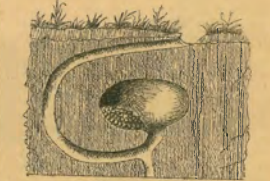
IRODALOM.

Könyvismertetés.

„Rasse und Leistung unserer Rinder.“

(Ira Lehner Hugó. 3-ik kiadás. Ara 16 márká.)

Előző időkben a külföldi szakmákve a mi viszonyaink között csak tudományos érték-

215. ábra. A lötéti kanyaroló földalatti lakása.

kel bírtak, manapság azonban pl. az állattenyésztéssel foglalkozó munkák, különösen ha német nyelvűek, gyakorlati fontossággal is bírnak azért, mert számos oly állattenyésztéssel foglalkozó már hazánk, a melyekről éppen ily szakkönyvek nyújtanak legkimerítőbb és legmegbízhatóbb tájékoztatást, oly nyelven, a mely legelőtben értenek Magyarországon.

„Küvelések“ amiképen eddig is nem csak ismertetélek, de kritikaileg is mindég kimerítően méltatja az ilyen műveket, azonképen méltáni kívánja az itt szóba hozottak is, annál inkább, mert azt egy hazánkban jó hangzású nével bíró oly szakember írta, a ki majdnem 50 esztendője miködik a gazdálkodás terén s több mint negyedszázad éve vesztékeny felszár Németországban a szarvasmarhatenyésztés révén országátársá irányuló munkálkodásában.

Szerzőnek Paul Parcy egész által kiadott műve pompás kiállításban 28 ívet meghaladó terjedelemben, tulajdonképpen a különféle szarvasmarhafajták ismertetését foglalja magába, de ezt személyes megfigye-

* A lötéti nem bír mindig ilyen — hogy egy mondjam — napra kitűzött fejlődésén, hanem egy 15000 megkövetkező szektor, hogy az ember különféle fejlődési állapotok között és pedig a kifejlődött állat mellett annak minden lehetsé alakját is. Augusztus utolsó napjában Zólyom vármegyében (Zólyom-Bresén) kifejlődött eleven lötéteket láttam. Ez nagyvárosban Vallyay ur főnökei állításának, hogy a telét helyen ott szokott lenni a lötéti mindenféle alakja.

lések alapján tárgyalja művében a szerző nagy [alapszással, kimerítően és a mi fő, gyakorlatilag.

Ere vonatkozó leírásaiban előrebocsátja mindenütt az éppen szóhoz fűzött fajra eredeti leírásának gazdasági viszonyait, azaz tárgyalja a nevelési, etetési, ápolási, használati formát, esetleg a fajta külső alakulását, karakterisztikus ismertető jeleit s többé tulajdonságait. Szól ezenkívül az ott létező tenyészszervezetek alapszabályairól s kritikailag is méltatván azokat, véleményét mond és javaslatokat tesz.

Az ismertetés körülbé fel vannak véve a *lapdy-marhák* s ezek között a hazánkban is előforduló hollandi és angeli marha; fel vannak véve a *hegyi marhák*, még pedig úgy a németországiak, mint a svájciek, így nevezetesen a bordzerekek és fekete-tarkák közül mind azok is, melyek nálunk is ismeretesek, a piros-tarkák közül szintén azok is, a melyek hazánkban nemkülönbön a tenyésztes tárgyát képezik. Szó van továbbá azon *ausztriai marhákról*, melyeket mi is tenyészünk, sőt fel van véve a műbe a *magyar-erdélyi marháról* szó ismertetés is, végül pedig az *angol marháknak* leírását adja a szerző.

A könyv bevezető része ezen kívül általános külentani adatokkal, mérésekkel,

szájrúl még a magyar ember azon speciális természet is, a melynek hasznavehetőségéről, eredményéről saját közvetlen tapasztalatait utján győződött meg. Ezért különösen nálunk rendkívül nagy jelentősége van a tanulmányoknak, kirándulásoknak s jó ötlekkel mondhatjuk, hogy egy-egy kirándulás sokkal nagyobb gyakorlati eredményre jár, mint egy bármily jeles és bármily terjedelmes szakmunka.

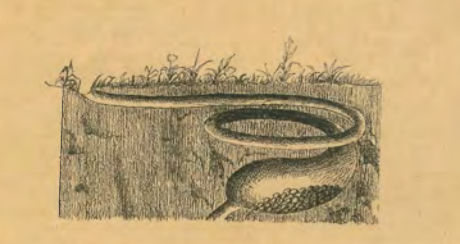
Hogy a fillozera pusztította szőlőink újtelepítése oly csiga lassúsággal halad előre, ennek egyik bizonylany fontos okát általán találjuk, hogy a nagy közönségnek ritkán nyílik alkalm a szőlőtelepítés új módjának a gyakorlati tanulmányozására. Magyarország szőlővidékeinek egyikét sem sújtotta oly érezhetőleg a filloxeravész, mint éppen Tokaj-Hegyalját.

Csődátalos, hogy dacára a pusztulás általános voltának, dacára az órási jövődelmi veszteségnek az újtelepítési munkálatok éppen Tokaj-Hegyalja vidékén a leglassabb ütemben haladnak előre. Pedig sem a talajviszonyok, sem pedig a birtokosok anyagi viszonyai nem oly kedvezőtlenek, hogy az újtelepítési munkálatok folyamata ezáltal indokolható volna. A telepítési munkálatok lassu terjeszkedésének egyetlen oka, hogy a szőlőbirtokosoknak kevés alkalmuk

zotó. Mindkét telepítési eljárásnak tehát meg van a maga létjogosultsága s apodiktik egyáltalában nem lehetne azt kimondani, hogy egyedül csak az egyik, vagy másik eljárás a helyes és célzaváró.

Franciaországban kinjárt állami és gazdaságkérőknek éppen az volt a legnagyobb hibája, hogy kizárólag egyes telepítési módok mellett törtek lándzsát az egyik feltétlenül csak a szénkéngézés alá való; a másik feltétlenül csak az ojtványnyal való telepítést tartotta helyesnek és célzavetőnek; holott mindkét telepítési módnak a maga helyén meg van a létjogosultsága.

Ezen kizárólagosságra törekvő szakvélemények idéztek és idézik jelenleg Tokaj-Hegyalján elő azt, hogy a gazdaságok egyik eljárás iránt sem viselőtek még teljes bizalommal, hanem tartózkodó álláspontot foglalt el és abban reménykedik, hogy majd a gyakorlat véglegesen egyik, vagy másik telepítési-eljárás mellett fog dönteni. Pedig ez bekövetkezői sohasem fog. A telepítés mikéntje ma már nemcsak elméletileg, de gyakorlatilag is tisztázva van. Eredményeket lehet elérni az ojtvány-telepítéssel és eredményeket lehet elérni a szénkéngé alá való telepítéssel. A kérdés most már azon fordul meg, hogy kellő gyakorlatlalt bírjunk

216. ábra. A lótetű fészke petékkel.

217. ábra. A lótetű fészke kikelő álszékkel.

tenyészetek alapításával s kapcsolatban ezzel a honosítás és honosulás kérdésével foglalkozik, mindenütt dícséretre méltó rövidséggel és érdekesen.

A mű 64. külön táblára nyomtatott gyönyörű ábrával (fajtaábrákkal) van illusztrálva s a szöveg között is néhány szép, felvilágosító ábra van.

Jóllehet nekünk magyaroknak a szarvasmarha-fajták ismeretéről vonatkozik *Tormay*: A szarvasmarha stb. című könyvében igen becses mű áll rendelkezésünkre, a szóba hozott német munkát mégis melegen ajánlani merjük, mert az két hatalmas szarvasmarhatenyész országunk, névszerint a Svájcznak és Németországnak tenyészési viszonyait és anyagának mivolta felől, a lehető legközelebből nyújt felvilágosítást és pedig a jelen időnek megfelelőt. M.

Szőlőszeti kirándulás Tokaj-Hegyalján.

Gyakorlati tudományok elméleti uton sem sajátíthatók el. Az elmélet mindenkor gyakorlatnak kell követnie, ha valaki gyakorlati tudomány terén a kellő eredményeket elérni óhajtja. A közvetlen gyakorlati megfigyelés szükség a gyakorlati tudomány egyikének sem oly nélkülözhetetlen, mint éppen a mezőgazdaságnál. Ebben hoz-

nyított a gyakorlati megfigyelésekre, vagy amennyiben nyílt is, figyelmük kellőképp reá nem irányított; továbbá, hogy Tokaj-Hegyalja szőlőtermelő gazdaközönsége ugyanazon viszonyok között van ma a szőlőtelepítés módjait illetőleg, mint pár évvel ezelőtt az egész ország, hogy a telepítési módjai felett nem tud tisztába jönni, hogy az ojtványokkal és a szénkéngé alá való telepítés között végleg választani nem tud.

Ezen abnormis viszonyoknagyan hivatottak változtatni a Zemplénvármegyei gazdasági egyesület szőlőszeti szakosztálya által időközönként rendezetű szőlőszeti kirándulások, melyeknek egyrészt célja, hogy a szőlőgazdákat a látmivalókkal megismertesse; másrészt, hogy a telepítési módjának a kérdését lehetőleg tisztázza.

Ezen kirándulások Tokaj-Hegyalja közönségét meg fogják győződtetni arról, hogy a telepítés minden módjával célt lehet elérni megfelelő tájviszonyok mellett s helyi szakértelem birtokában. Örvendetesen halad előre a szénkéngézés alá való telepítés; sőt éppen ezen tanulmányuton volt alkalomunk azt látni, hogy pl. tarcaivideki talajokban a szénkéngézéssel sokkal szebb eredményt lehet elérni és kevesebb költséggel, mint az ojtványtelepítéssel. Kétségtelen azonban, hogy a Tokaj-Hegyalján nagyobb részén az ojtványokkal való telepítés az indokolt; sőt helyenkint egyedül célzavere-

a talajnak legmegfelelőbb telepítési-eljárás megválasztásához. És ez nemcsak a telepítés sikerére bír fontossággal, hanem annak költségességére nézve is, a mennyiben, a hol szénkéngé alá telephetünk, csakugyan felesleges kiadás volna a drágább ojtványtelepítéshez fordulni, a mely utóbbi telepítési módnak az évi munkádtétási és helyreállítási költsége sokkalna tetemesebb, mint a szénkéngézésé szőlők.

Mindezen kételyek eloszlatására és a telepítésiakciózi fellendítésére felelté alkalmasak a Zemplénvármegyei gazdasági egyesület szőlőszeti szakosztálya által inicitált kirándulások, a melyek legutóbbika az okt. hó 12-iki tarcaiv kirándulás.

Mielőtt azonban a kirándulás száraz leírását adnám, szükségesnek tartom még egy dologgal foglalkozni, a melyre a kirándulással kapcsolatban megartott értekezlet kését. Az értekezleten megelhető ellen-szavny nyilatkozott meg az agrárban szőlőtelepítési-akcióziál szomban, a mely nagyon is alkalmas arra, hogy a szőlők felújításáról szó törvénynek a Tokaj-Hegyalján való érvényesülését megakadályozza. A szőlők újtelepítésének azon módja, a melyet a szőlők felújításáról szó törvény előir, bizonylany kevésbé felel meg a gazdaságosság kívánalmának, de a mino már a kész dologgal állunk szemben, mégis csak oda kell törekednünk, hogy az esetleges előnyo-

ket lehetőleg kihasználjuk s ez uton a szőlőtelepítés akcióját minél erősebbé tegyük. Fokozott mértékben biztosíthatjuk magunknak pedig a szőlő felújításáról szóló törvény által nyújtott előnyöket az esetben, ha nem mint egyesek állunk a bankkal szemben, hanem szövetkezettel tömésülünk.

A szőlőtelepítés államban, nagyon lassan bír tételt hódítani a magyar gazdaságközönségnél, már pedig a szövetkezes a boldogulásgyógyi eszköz; mert az egyén a nagy világvágyaerővel elvész, eltűnik, mert annak egyes érdeke figyelembe nem vétetik.

Az érdekek egész csoportjának kell egy körűt felidőn, hogy az államban való telter tarthatson igényt. Ez így szőlőkölcsönök terén egyes ember korántsem tarthat arra az elbánsára igényt, mint azok, akik egy szövetkezetbe társultak, s akik esetleg egy egész vidék érdekeit képviselik. Sem az ellenőrzés szigorított, sem a kölcsönök behajtása körül tapasztalható esetleges visszaélésektől nem kell félni, hanem a kölcsönös bizalom, mert úgy az államnak, mint a banknak közvetlen anyagi érdeke, hogy a szövetkezetekben csoportosult nagy érdekkör boldogulási elősegítése. Mig az egyes bármily csekély mulasztásba esik, attól könnyebben szabadulunk.

A törvény esetleges hátrányait tehát nagyon is módunkban van korrigálni annál is inkább, mert egy rossz törvény is sokkalta többet ér, ha annak jó végrehajtásáról a társadalom maga gondoskodik, mint egy bármily kitünő törvény is, amelynek végrehajtását a társadalom nem karolja fel. A kirándulás kiinduló pontja S.-A.-Ujhegyről a tóhozban van, s az ottani körülmények a reggeli gyorsvonattal. Mire a végállomásra Bodrog Keresztúrra ért a vonat a kirándulóknak, akkora azok száma a közönséges állomásokon beszálottakkal körülbelül 120-ra; a Tarcalzon eszaktaloknál pedig 150-ra szaporodott.

A kirándulás a tarcali királyi szőlőtelepítéssel meg kezdődik, amely nagyrészt októbertől és csak kis részben szénkének alá való telepítéssel van utjelépetve. A kirándulók egy része ugyancsak megtekintette Szabó Lajos szomszédos szőlőjét is, mely kizárólag szénkénekkel van fentartva. Itt alkalmi volt meggyőződni a tanulmányozóknak arról, hogy Tokaj-Hegyalja elég szép s jó eredményt érhet el szénkének alá való telepítéssel.

A telepek megtekintése után a kirándulók a Tarcal közpöszkőházán érkezőket tartották.

Az értekezlet Molnár István Zempléni megye főispánja s a tarcali szőlőtelepítésről vitolta meg s megnyitotta beszédében utjelépetve a kirándulások fontosságára és egyúttal kérte a társadalom támogatását, amelylyel szemben a legmegszébbem állami támogatást helyezte kiltatásba.

Szekély Elek és Kossuth János felkéri Kossitzky Viktort a tarcali vincczelléreképző igazgatóságát, hogy a vincczellérek véleményét afelől, hogy az ötványval való vagy a szénkének alá való telepítésre a célzavozott.

Kossitzky Viktor egy hosszabb szakaszról beszédében fejti ki álláspontját, amelyben azon nézetének ad kifejezést, hogy van-e talajok, ahol az ötványval való telepítés a célzavozott. Hol a szénkénekkel való telepítés a célzavozott. Hol jól választandó az ötvány és hol a szénkénektelepítés, erre nézve az állami szakközegek lesznek hivatta véleményét adni; s mennyiben őket arra a szőlőtörvényhez kiadott végrehajtási utasítás is kötelezi.

Bernáth Béla egy talajvizsgáló-állomásnak a Tokaj-Hegyalján való létesítését sürgeti annál is inkább, mert a szőlőtörvény többily talajvizsgáló-állomás felállítását ho-

lyezi kiltatásba. Ez állomás talajvizsgálatai fogják azután megállapítani azt, hogy hol indokolt az ötvány és hol indokolt a szénkének alá való telepítés. A talajvizsgáló-állomás felállításá ügyében egy felirat intézését indítványozza.

Molnár István főispán a felirat intézését nem látja szükségesnek; miután a Szőlőkészlet megteremtő értekezletből folyólag már felirat intézettel az ügyben a m. kir. földmivélségi miniszterhez. Részletelesen fejti ki aggodalmait az agrárbank által közvetített kölcsönökkel szemben, a melytől tart, hogy igen drágák lehetnek. Kifejezől a továbbmúlásig talajvizsgáló nagy a kölcsönök, hogy valósalóság gyámkodás alá helyezze a kölcsönvétel szőlőbirtokos.

Hogy az egész kölcsönadás ne legyen üzletszerű dolog s hogy az egyesek érdeke közösen is megvédessék felkéri az értekezlet tagjait, hogy minden alkalommal hozzáférjenek, a mikor is 6 kézzelleggel egy körbenjárják, hogy a kölcsönök ne valjanak terhebbek az illetők.

Görgey Gyula, dr. Székely Elek, Görgey Béla, Kossitzky Viktor, dr. Kröczér László és az elnök felszólalása után az értekezlet véget ért.

A társaság szűk a tarcali vincczelléreképző telepre járándt s annak szűk és gyámleltel-telepít szemléte meg, mint követhető az ebédhezült. A kirándulás ezzel véget ért s a társaság a délutáni vonatokkal szét oszlott.

A kiránduláson résztvevők közül a következők nevével sikerült feljegyezni: **Andrássy István, Andrássy Gyula, Perleberg Ernő, Dókus Ernő, Kurucz György, Rabinovits Gyula, Paulay János, Kovács Ferenc, Toldy István, Körtvélyessy Aladár, Csuka Odón, Lipóczy Norbert, Bernáth Béla, Violet Gyula, Kapossy Menyhért, Zalay István főnagynagy, Zalay Ándor, Scholtz Béla főnagynagy, Malonyay Ferenc, Kovách Antal, Németh István, Molnár Béla, Erdélyi Gyula, Érya Odón, Czibor László, Molnár János, Donódy Géza, Dókus Gyula, Gónyey Gyula, Pintér István, Kossuth János, Kossuth Lajos, Szemere József, Thuránzsky László, Pilszky László, Füzesséry Odón, Zinner Henrik, Führer Adolf, Krausz János, Pavletics Ferenc, Gózzmann Ignác, Honech Beszö, Poppel Gyula, Bréth Gyula, Spitenberg Jenő, Telek László, Paulay Gábor, Osvátó Mátyas, Bergstein Mánó, Mathiasz János, Hézer Emil, Szomtatny Sándor, Hajász Pál, Paszlavszky Sándor, Isépy István, Némethy József, Görgey Gyula, dr. Molnár György, Zsély Andor, Mezezer Gyula, Spitz Gyula, Földes Gyula, Székely György Ámos, dr. Reichard Jakob, Schmidt László, Bauvoszy Kálmán, Simon József, György István, dr. Kesső Ernő, Ehlerth Gyula, dr. Nyomárkay Odón, dr. Kröczér László, Kudász Kálmán, Mankovits János, Sebös Gyula, Némét Lajos, Mizsáki István, Baráth Ferenc, Balogh István, Barankovics Lajos, Heszö Kálmán, Bolonszky Gyula, Sándor, Szepsy Sámuel, Winóryczky János, Tóth Bertalan, Stein Márton, Andrássy Daniel, Roth Bernát, Stein Herman, Tóth József, Constantin Ottó, Réthy Aladár, Somlyai Sándor, Ranner Ignác, Horváth Imre, Kereskes Szilárd, Kulás István, Kereskes Antal, Kereskes József, Földes István, Zilva János, Kincsesy Péter, dr. Schön Hugó, Szomsz János, Visányi Bertalan, Lipthay Béla, Székely Gyula, Oravecz István, Réthy Pál, Szentgyörgyi Dezso, Bálint Dezso, Mester István, Zeidler Károly, Staut József, Mauks Ede, Székely Elek, Valkovszky Elek, Márton Sándor, Ligeti Ignác, Korics László, Mogyos Péter, dr. Horváth Béla, Dubán Lipót.**

LEVÉLSZEKRÉNY.

Kérdések.

312. sz. kérdés. Magyar gulyabeli marhám szarva hogyan pár évig szűrványosan mutatkozott? 2 év óta azonban mindig gyakrabban mutatkozik a szarvmolyosság. Fertőző természeti baj-e ez örökösöd-e? Hogy lehetne ellene legelőszűrőben védekezni?

Zsaló.

Cz. J.

313. sz. kérdés. Egy birtokos erdejében vaddisznók vannak, melyeket a birtokos nem tenyész utyan, de télen az erdő néhány helyén ottai, csak azért, hogy erdejében megtarthassa. Ugyanazon birtokos tulajdonos képező s az erdővel szomszédos mezői birtok azonban bérebe van adva s ugyancsak bérebe van adva ezen birtokos vaddisznai joga is egy más birtokosnak. A vaddisznók az erdőből kiárvra, a bértelekben kárt okoznak s a tulajdonos nem tiltja a vadászati bértelek azok pusztítását. A földbérleti kárértékét követel a veteményében okozott kárérték s igényelje nem tudja vajjon a tulajdonoshoz forduljon-e, ki bír a vaddisznókat, nem tenyészti utyan, de mégis tartja; vagy pedig a vadászati bértelekhez, kinek jogában áll a vadakat pusztítani, de nem teszi. Kérdés most már, hogy az okozott károkat kettőjük közül kinek kell megtérítene s egyáltalán meg kell-e valakinek térítene; mert a vadászterület értelmében a kártevő vadakat saját földjén mindenki szabadon pusztíthatja. R. F.

314. sz. kérdés. Egy birtok azon kikötéssel adatott bérebe, hogy annak csak egyhated részében szabad répat termeszteni. A bérlet ezen pontnak tökéletesen megtele, de e mellett néhány táblán cikóziót is termel. Ez ellen a tulajdonos tiltakozik, mondván, hogy a cikózió nem répa, s mivel az éppolyké kell termeszteni, mint a répat, s talajviszonyai ezével mindenben egyeznek; de a bérlet ezen érvelést nem fogadja el, állítván, hogy az csak répára szól, de nem cikózióra. Kérdés most már, kinek van igazga? mert gazdasági szempontból viszont a bérlet állítsa a helyes. R. F.

315. sz. kérdés. Ropozém ez idén nemcsak talajugsó sűrű, de oly buján fejlődik, hogy már térdig ér. Mi módon kellene azt erős növekedésében egy kissé visszavetni, esetleg a tél folyamán kipállástól megóvni? Helyes-e azon eljárás, melyet egyik szomszédom követ, nevezetesen a megfogósoltatja az egészest, s összeröpteti teljesen a repézet? Vasmegyer. D. G.

Feleletek.

Szarvnyol.

Felelet a 312-ik kérdésre. Ismertem gulyát, a melyben a molyos szarva bika után oly borjuk estek, a melyek szintén molyos szarvakká lettek, holott az egészszes szarva bika után jó szarvu ivadékok kerültek. Nincs kizárva tehát, hogy a cserepedésre, repedezésre való fogékonyaság a szarvunk, vagyis tehát a hibás szövetű szarut a burjú örökl. az azonban bizonyos, hogy a molyosság valószínűleg eddig nem ismeretes — parányi gomba okozza úgy, hogy a repedt, cserpes szarvhegyeken beható s elszaporodván az ottani szöveteket alakoztatja.

Annyanban tehát, fertőző természetűnek kell e bék tartanunk, amennyiben egyik állat a másikra átszárthatatik; azonban úgy látszik, hogy éppen csak a ropozézt szarvak bírnak hajlandósággal e bajhoz

legalább a zsirosabb hasadásira igen kivételesen hajlandó szarvain a nyugoti marhának az a bántalom feletlen károsítója.

A baj megelőzésére alkalmasnak bizonyult a szarvhegyekhez minél előbb végrehozott u. n. megmögözés, meginkább három angol kreolinnal való ismételt bekentése, pl. minden héten egyszer. Ha a baj már mutatkozik, nincs más orvosság, mint a korhadt részek lefrezése s aztán nemkülönben kreolinnal való kezelése.

Egyébiránt a „Köztelék” múlt évi folyamánának 39-ik számában, így értelemben bővebben is szó van a bajról. △

VEGYESEK.

Mai számának tartalma:	Oldal
Meghívó — Kérem az OMEGE tagjaiból...	1608
Tulajdoni radikálisuma	1608
Szélesföldi kiránduló Tóka-Hegyalján...	16 9
Tarcsa. Vadászbabóca. Zichy Miklós.	1604
Népszerűtermelés.	
Kiadótervezés. Póky Dezso.	1608
Ezredéves kiállítás.	
Szézipar.	1606
Gazdasági állatban.	
A léteiről.	1607
Irodalom.	
Könyvismertetés.	1608
Levelezékny.	1610
Vegyesek.	1611
Ministeri biztós. — Kinevezések. — A magyar gazdasági válságról szóló bizottsági jelentés.	1611
Kereskedelm., térszé.	1613
Budapesti gátoltság. — Védőmagrak. — Műtrágyák. — Hőerőmagrak plomboxa. — Szeszivár. — Élelmiszerké a budapesti helyvidékre. — Budapesti takarékpénztár. — Állatvadászatok: Gazdasági és tenyészmagyarvadász. — Budapesti végőrmagyarvadász. — Budapesti vadász. — Kőbányák szelvényezéséről. — Szőlőművelés. — Ingatlanok árverései (20000 frt becsértékű felül).	1614
Szerkesztői Eszettek.	1614

Ministeri biztós. A földmiveltügyi m. kir. miniszter a torontál-eresztőlki válságokról tártulást ügyének rendezésére, az 1896. évi XXIII. L-cz. 124. §-a alapján, Rényai Jenő, Torontál vármegye főispánját, a nevezett túrsultatos ministeri biztósul küldötte ki.

Kinevezések. A földmiveltügyi m. kir. miniszter báró Podmaniczky Gyulát a vezesse alatt álló földmiveltügyi minisztertanács miniszteri segédülterét. — Vetter Pál, a Sopron városi szőlőtelep kezelőjét, m. kir. szőlőzeti és borászati felügyelővé. — Schmidt Oszkár vezette gazdasági budapesti iaktak a budapesti m. kir. áruai vétőmagyarvadászok önökben másodikké segédde ideiglenes minőségben nevezte ki.

A magyar gazdasági válságrasarnok-ellátó szövetkezete arra való tekintettel, hogy a fővárosi vásárasarnokok megnyitását folytonosan halogatják s e miatt a szövetkezet tagjai az ott értékelésükre ideiglenes intézkedések visszatartása által kárt szenvednének — elhatározta, hogy miközben még a vásárasarnokok megnyitása állt, vagyis már most megkezdte s elvállalta a tagok által beküldött terményeknek bizománykénti eladását. A szövetkezet ez uton is felhívja tagjait, hogy eladni szándékúll ármezikekkel bírtaknak küldjenek fel a szövetkezet irodájába eziméro s az eladást illető felvilágosítások s tudnivalók miatt is forduljanak hozzája. A szövetkezet iroda készenégen szolgál részletes felvilágosítással.

Állattenyésztési felügyelőség. A mezőgazdaságról szóló 1894-ik évi XII k. t-cz. elrendelt, hogy állattenyésztésnek emelésére érdeklődjen az ország állattenyésztési kerületekre osztással fel és ezek számára állattenyésztési felügyelőségek létesítsenek, a melyeknek célja az, hogy az idézett törvény és annak végrehajtási rendelkezései foglalt intézkedéseket foganatosítsák, illetve ellen-

őrizzék. Az állattenyésztési kerületeket és felügyelőségeket a földmiveltügyi miniszter már ez év elején szervezte is; mivel a nyakokban az Országos Magyar Gazdasági Egyesület-et az alábbi leírásban értesítette. „Egyesület a mezőgazdaságról szóló 1894-ik évi XII. t-czikk és végrehajtási rendelete mikénti foganatosításának az állattenyésztés emelése érdekében való ellenőrzés, másrészt ugyanezen érdeket az eddigig nagyobb mértékben szolgáló kormányzati tevékenység kifejlesztése céljából következő beosztással és székhelyelül kilonoz állattenyésztési kerületi felügyelőséget szerveztem: 1. a budapesti kerületi felügyelőséget. Pest-Pilis-Solt-Kis-Kun, Heves, Jász-Nagy-Kun-Szolnok, Csongrád, Fejér, Tolna és Baranya vármegyégek területével; 2. a pozsonyi: Pozsony, Nyitra, Trensen, Árva, Szilő, Turóc, Zala, Zolym, Nógrád, Hont és Bars megyék területével; 3. a szombathelyi: Vas, Sopron, Moson, Győr, Komárom, Esztergom, Veszprém, Zala és Somogy vármegyégek területével; 4. a tenevéri: Temes, Torontál, Bács-Bodrog és Krassó-Szörény vármegyégek területével; 5. a nagyenyedi: Bihar, Arad, Csurgó, Székely, Hejő és Szabolcs vármegyégek területével; 6. a kassai: Abau-Torna, Gömör, Szepes, Sáros, Zemplén és Borsod vármegyégekkel; 7. a mármaros-szigeti: Mármaros, Szatmár, Ugocsa, Ung és Bereg vármegyégek területével; 8. a kolozsári: Kolozs-Szilágy, Szolnok-Doboka, Beszterce-Naszód, Maros-Torda, Csik, Udvarhely és Torda-Aranyos vármegyégekkel; és végre kiképzésére a sepesteri: Kis-Küküllő, Kis-Küküllő, Alsó-Pécel, Hunyad, Szeben, Fogaras, Brassó és Háromszék vármegyégek területével. Állattenyésztési kerületi felügyelőkké eddig a következő egyneként neveztem ki: Budapestre Szerbán József, Kassásra Köbcs Szántó, Nagyváradra Ferencz Károly, Kolozsvárra Károlyi József, Ségessvárra Bartók Géza és Mármaros-Szigetre mint helyettesít Brezovay István. Az állattenyésztési kerületi felügyelőségek közvetlenül a vezetésre bízott földmiveltügyi miniszterium alá tartoznak. Mifőn erről az egyrésztelt szives tudomásul vétel végett értesítelém, egyuttal felkértem, hogy az állattenyésztési kerületi felügyelőségeknek közműnyét kifejlesztő ténykedésben és előjárásában ne csak támogatni sziveskedjék, hanem iparkodjék azszal kölcsönösen és közösen működve az ország állattenyésztésének felvirágzásához minél hathatósabban hozzájárulni.

A nyitravármegyei gazdasági egyesület igazgató-választásnya október hó 14-én tartott ülésén több igen életrevaló határozatot hozott, a melyek minden valószínűség szerint örövendes visszhangra fognak találni a gazdaságoságban. Nevezetesen elhatározta, hogy a cseheknek a magyar listtel szemben tanusított eljárásnak megforrásul szolgáljon, hogy a csehek méltatlan eljárásukat gépjárműnyokat né vásárlójának s hogy gépjárműnyeknél csehsországi gyártmányok részvétellel nem engedélyez s általában a lehét gépjárműnyek beözönlése ellen minden lehetőséget elkövet. Az igazgató-választásny ezen határozatát bizonyára örömmel fogadják a földművelői az egész gazdaságoság s rajta lévők, hogy a csehek méltatlan eljárásukat a javasolt módszerrel lehetőleg elonszorozza. A czukorgyárosok kartelje ellenében a nyitra-megyei gazdasági egyesület szintén engedélyez a gazdaság s felkérte az „OMGE.”-t, hogy november vagy december hóban a czukoripar-termeléket országos értekezletre hívja össze s a nyitrai kartel ellenében foganatosítsa intézkedések megbeszélésére végezt. E főbb határozatokon kívül az igazgató választásny Darányi földmiveltügyi miniszternek köszönetet szavazott, a szőlőkerek konstrukciójára vonatkozó fontosságu agrártervezés életbe lepteése alkalmából.

Ezenkívül a felirat feltérjesztését határozta el a választásny, a földmiveltügyi miniszterterülethoz, hogy a köztényezésre használt magán-erővel az ország gazdasági életébe taggal a gazdasági egyesület is képviselve legyen. Elhatározta végül, hogy a Gazdasági egyesület programját teljes egészében a magévá teszi s minden tagjától elvárja annak alkatu pör ismerő támogatását.

Baromfikállítás. Az ezredéves kiállítás keretében rendezett időlo postaküldésben egy kati a f. hó 14-én megnyitott baromfikállításra roszkotezte be. A kiállítás valóban igen figyelemreméltó s azt lapunk mellékletén, a „Baromfik.”-ban fogjuk legközelebb részletesen ismertetni, ez alkalommal csupán a megnyitóról emlékezzünk meg. A baromfik kiállítását déll 12 órakor nyitotta meg Darányi földmiveltügyi miniszter nagyasszony közönség előtt, amelynek sorában számos előlélo hölgyet is láttunk. Megjelentek a megnyitásra Dóry Vilmosné, Telesi Józsefné grófnő, Hutya Józsefné, Rakcsányi Anna, Henze Béláné, Béd Albert, Telesi József, Malcoms né, Forster Géza, Pirkner János, Kristóf-Zsuzsanna Ede, Sárogyi Kapeller Ferencz, dr. Ádám, dr. Benczúr János, dr. Benczúr János, dr. Dirner, Nagy Vincez, Borosky Soma, Heimann Konstantin, Szekolyi titkár stb. A miniszter Béd Albert államtitkár üdvözölte, mire Darányi miniszter a következő beszédben válaszolt: Igen öröndek, hogy mindama nehézségek dacára, amelyek utunkba állottak, a baromfikállítás annyira sikerült. Erre a gazdasági ügy nagy gáztól kell fordítani, mert a baromfikítésnek a kisgazdán van hivatala segíteni. Tudom, hogy e tekintetben eddigléle is jelentékeny lépések történtek, de éppen a viszonyok kénszére alakt esolekeltém, amikor a költségvetésben több mint háromszor akkora összeget vértettem fel ez évből a baromfikállításra, mint azelőtt. Ezért van továbbá a források közölsében egy nagy mintapéldét is fölállítan, ami az ezen ágal foglalkozók nemcsak a baromfikítéshez, küllő mozaataival, hanem oktatásban is részesüljenek. Ebből kifolyólag pedig itt a fővárosban — hogy miképpen azt még nem tudom, hogy egy állandó baromfikállítás akarok létesíteni az országos érdeklődők közönségét — minden szemetlet után tegyenek szert ismeretekre és pedig nemcsak a tenyésztés terjesztésére vonatkozólag, hanem értekezéses kérdésében is. Ez utóbbi térer nagy közgazdasági haroz folyik. Iparkodni fogok a kérdésnél behatón foglalkozni és a kivitel versenyképeséget biztosítani. A miniszter végül köszönetet mondván Bosznia és Herzegovinának szép kiállításáért, valamint örömet fejezött ki a felet, hogy a kiállítás-on nők is munkálkodtak, abban a reményben nyitja meg a kiállítást, hogy tevékenységében a közreműködők támogatására számíthat. Az éjlenésnél fogadott megnyitó várt men, amelyből 34 adatot el. E számn aránylag csekélynek látszik, mindazonáltal — főleg a mult évi vásárok eredményéhez képest, a mikor 22—23% volt az eladási percent, kilégítőnek mondható, mert hiszen tenyészcsoklók szolgálni hivatott ménék iránt a tenyészők kénszével okokból nagy igény van a tenyészőknek, a testi hibákn szűbő gyökdek megvértelölő tartózkodás. A felhajtott anyag kifogástalan része igen jó áron kelt el, míg a különféle csoportokk s egyéb hibáknak szenvedő méneket tulajdonosai a vásár után öleken adták el küllődi kereskedőknek, a akik e méneket ki-

herdeltéven német és francia katonatisztek számára vásárolják igen. Különösen a magyar kormány vásárolt lignen tekintélyes számban tenyészmeneteket; legmagasabb ár 70 forint. Csaklósórt szűzött; Grottemann ár 3000 frtot adott. A magyar kormány összesen vásárolt: 15 drb telivért 32500 frt, és 9 drb félvért 7150 frt értékben. Legmagasabb ár Hunyady Imre gróf egyik méne kelt el 8000 frton. Az osztrák kormány is több mént vásárolt. Általában a vásár élénk hangulatban folyt, a nyári hónapok legvirágzóbb részételve mellett. A ménék elővezetésére az idők is kiválólag kedvezett. Az egyes eladók az alábbi kimutatásban számolnak be: *Angol telivért: Uchritz Zeigmond* báró egy 4. éj. pej ménjét megv. az osztrák kormány 4000 frtért, egy 4. éj. sárja ménjét megv. a magyar kormány 2000 frtért, egy 5. éj. pej ménjét megv. a magyar kormány 3000 frtért, egy 3. éj. sárja ménjét megv. az osztrák kormány 3000 frtért. *Festelich Pál* gróf egy 4. éj. sárja ménjét megv. a magyar kormány 1500 frtért; *Sezener Miklós* egy 4. éj. pej ménjét megv. báró Kemény Kálmán 2500 frtért, egy 5. éj. pej ménjét megv. az osztrák kormány 2000 frtért, egy 3. éj. sárja ménjét megv. a magyar kormány 1300 frtért; *Springer Gustáv* báró egy 3. éj. ménjét megv. a magyar kormány 2000 frtért; *gróf Esterházy Béla* egy 6. éj. sárja ménjét megv. a magyar kormány 1600 frtért; *Festelich Tasló* gróf egy 4. éj. sárja ménjét megv. a magyar kormány 2000 frtért, gróf Salomon Ferenc egy 3. éj. pej ménjét megv. az osztrák kormány 3500 frtért; *Lebault Róbert* egy 6. éj. pej ménjét megv. az osztrák kormány 2500 frtért; egy 5. éj. sárja ménjét megv. a magyar kormány 1500 frtért, egy 4. éj. sárja ménjét megv. az osztrák kormány 5000 frtért; *gróf Esterházy Leó* egy 4. éj. pej ménjét megv. a magyar kormány 2500 frtért; *Hoffmann Lajos* százados egy 5. éj. pej ménjét megv. a magyar kormány 1200 frtért; *Burchard Béla* v. hadn. egy 6. éj. pej ménjét megv. a magyar kormány 1500 frtért; *Eggyés Arthur* egy 4. éj. sárja ménjét megv. a magyar kormány 1000 frtért, egy 4. éj. pej ménjét megv. a magyar kormány 1000 frtért; *Antal* egy 3. éj. sárja ménjét megv. Wolmann György 1200 frtért. *Egyéb véré lovak: gróf Zichy János* egy 4. éj. sárja angol fr. ménjét megv. a magyar kormány 700 frtért; az *Ekszállási uradalom* egy 3. éj. sot. szürke angol fr. ménjét megv. a magyar kormány 1000 frtért, egy 3. éj. sárja angol fr. ménjét megv. a magyar kormány 1000 frtért; *Selaha István* egy 3. éj. sárja angol fr. ménjét megv. a magyar kormány 1000 frtért; *Major Bálint* egy 4. éj. angol fr. ménjét megv. a magyar kormány 450 frtért. E kimutatásban természetesen nincsenek feltüntetve a különbözők pérség és a különböző állami tevé említett kereskedőnek eladott ménék.

Beteg állatok vétele. Az állatorvosi akadémiához kórházi számára beteg állatok teljes áron megvételnek. Ajánlatok az állatfajnak, betegségére természetének és az árnak megfelelőivel az akadémiá igazgatóságához küldendő be.

Tenyészállatárvérés. A bábolnai állami ménésbirtok tisztavért szemenhalmi tehénészetből f. e. november 6-án 20 darab számfelületi előhasi iszót és 12 drb tenyész-bikát bosszít árverés alá az uradalom igazgatósága. Az árverés napján előzetes bejelentésre kössz fogék rendelkezés alá áll az ácsi (m. é. v.) és a nagyméndi (d. v.) vasuti állomásokon. Érdeklődőknek az eladásra kerülő tenyészállatok pontos leírása kívánatra megküldetik. Mint értesülünk, a bábolnai ménésbirtok igazgatósága ezennel múltán a tervezett tehénállomány most már teljes — *nemcsak megvételre, hanem számfelületi iszók* is fog árverésre bocsájtani,

a mit a tenyészők közönségé bizonyára örömdetentesen vesd tudomásul.

Sertések szállítása a fővárosi ideiglenes konyhásvárosra. A sertésvesz korlátozása ezéjébről a székelyi állami tenyésztelep általános kedvezőtlen hatását nemcsak a tenyészők érzik nagy mértékben, de érzí a főváros és fogyasztó közönség is s nyilván a bajon akár a földművelésügyi miniszter legújabb rendelkezével segíteni. Az édzérvényben volt rendelet ugyanis több új feltételekhez kötötte a sertések a fővárosi ideiglenes konyha piacra való felszállítását, amelyeknek következtében a fővárosi sertéshussal való ellátása szerfelett meg volt nehezítve; a bajon segítő, földművelésügyi miniszter hatályon kívül helyezte az e tárgyra vonatkozó, június hó 25-én érvénybe lépett rendelkezést a megengedő, hogy a vonatra való feladás előtt illeto kirendelt szakértő által megvizsgált és egészségének talált sertések vasuton Magyarország bármely kistérségéből Budapestre a fenecevárosi pályaudvar pályaudvar rakodójára, kizárólag lelétes cselőből az alábbi feltétel mellett minden külön engedély nélkül szállítani lehessen 1. A sertések a fővárosi konyha részleg pályaudvar rakodójára rakodóján rakandók ki. 2. Ha a szállítás valamely sertésvesz, orbánczval, vagy száj- és körömfájással fertőzött, vagy sertésvesz közösggel szomszédos és e miatt zárt alá vett területről történnek, ezen körülmény a marhaleveleken világosan felintuduló fertőzések a szállítási helyre illeto jelen rendeletre való hivatkozásal alólendők ki. 3. A sertések kirakás után közvetlenül valamely henteshez szállítandók és megérkezéskü után legkésőbb öt nap alatt lelendők. A földművelésügyi miniszter egyuttal fenntartotta azt, hogy ha a zárt területen származó sertések felhajásáért, leléon ismét oly arányokat öltsék, egy-azt a székesfőváros közölegmense érdekeit megfelelő kiképzéssel nyernének, a szabad területekről származó sertéseknek a Fenecevárosra szállítását ismét megszűntesse.

Állami ménék szétosztása. Mult hó végén közöltük a *Közleki* ben az állami ménés szétosztásának vonatkozó rendeletét, a melyben legújabbban változások állottak be. A földművelésügyi miniszter ugyanis értesítette az érdekelteket, hogy tekintettel azon körülményre, miszerint az általános képviselő-választások f. hó 28-ától november hó 6-ig terjedő időre törtettek ki, a lötevényi gazdaság érdekeiben az állami ménék szétosztására vonatkozó ez évi szeptember hó 23-ik napján kibocsájtott hirdetményt módosítja. Éhhez képest a szétosztás Kisbérben ott, 22-én, Bábólnán ott, 22-én tartatik ugyan, miként az az előbbi értesítésben is említve volt, de a további módoké november 8-án és székelyföldön November 8. és 9-én Mezőgyesrégen meg szétosztás 10—18-án ménesbeli anyakanczoknak ménékhöz való beosztása, nov. 20-án pedig Alsó-Zombatafalván szétosztás s 21-én az anyakanczok párosítása lesz. Végre a bábolnai és kisbéri ménesbeli anyakanczoknak ménékhöz való beosztása, Bábólnán nov. 28-tól decz. 3-ig a Kisbérben decz. 3-tól 9-ig esz közöltetik.

Agneskiallítás. Mint minden évben, úgy az idén is rendeznek vadászatekvelő főúraink agneskiallítását, a mely e hó 20-án nyílik meg a vigadó kisternében. Az eddig érkezett számos bejelentés és a résztvevők megismerése alapján úgy látszik, az idén érdekesnek ígérkezik. Többek közt mint udjónság, egy aradmegyei szarvasganes is ki lesz állítva, a mely gr. Nádasdy Ferenc által elezött körülbelül egy évtizeddel Aradmegyében egyik uradalomban lelopott szarvasállományból való. Bejelentettek eddig: *Szarvasganes (nyúl területén)* 27 darab és pedig: *Frígyes kir herczog.* Baranya-

megyéből két 16-ost és egy 14-ost; *József Agost kir. hg. mármarosai vadászberetéről* egy 16-ost és két 12-est; *Koburg Filóp hg. Gömörből* egy 16-ost, három 14-ost, három 12-est és három 10-est; *Székelyből* 14-ost; *Ungmeryéből* egy 18-ost, egy 16-ost és két 14-est; *Esterházy Miklós gróf Mármarosból* három 14-ost és két 12-est; *Ory Aladár Aradmegyéből* egy vadzót alkott 12-es szarvasganesot. — *Vadaskerti szarvasganesot* csakis Draskovics Iván gróf jelentett be Baranyából, a melyből 10-est; *Székelyből* 14-ost; *Liptay Béla* egyet a nagyszánelcei vadaskertből. — *Ozsgacsok* Csakonics Sándor és Csakonics Pál Torontálmegyéből és Zichy Kázmér gróf Fehérmegyéből, továbbá *Ory Aladár Aradmegyéből* jelentettek be összesen 4 darabot.

Ingeny események kiosztása kopár területek beerdősítésére. A földművelésügyi miniszter a közgazdasági érdekelteket bosszítandó kopár területeknek a birtokosok részéről önként teljesítendő erdősítését előmozdítandó, intézkedett az iránt, hogy szegényebb sorsu 114 község, volt urbéres közbirtokosok sorsu 24 a kopár területeknek folyó év oszán teljesítendő erdősítéséhez szükséges események teljesjen kiadás nélkül, pedig felvitte a megye-kertekből, sőt kiltátsba helyezte azt is, hogy az erdősítések kifogástalan teljesítése esetében a birtokosok az erdősítési költségek nagyságához képest állami pénzsegélyben fognak részesíteni. Az erdősítések körül felmerülő munkálatoknak szakértellemmel való és eredményhez vezető fogantatosítására, intézkedésekkel, pedig felvitte a magyar királyi erdősítések, hogy a munkálatoknál közreműködni igyekezzenek és a birtokosoknak megfelelő utbaigaztással és szaktanácsal szolgáljanak.

Állatbiztosítás Svájcban. Svájcz zürichi kantonjában mint ismeretes az év kezdetétől be van már hozva a kötelező állatbiztosítás, melynek kapcsolataiban a túlfolyásban gyanús állatok levágását a kiltátsba helyezték. A szövetség és a zürichi kanton 40%-kal járulnak hozzá az állatok kisajátításáért fizetett összeghez; azon gazon, a ki állatjait biztosítja, első befizetés gyanánt 50 centet köteles fizetni 100 frank töké után. Ezen törvényből, mint az eddigi tapasztalatok bizonyítják, első sorban a közönség parasztagadók huzak a legnagyobb hasznot, a kiknél nem lehet bebizonyítani, hogy beteg állataikat nem részesítették a kellő gyógykezelésben tehát ha beteg állataik elhullanak, a törvény értelmében a kártérítést megkapják érdekes. Hogy a törvény életbe lépését megelőzően a kiltátsba állatot találnak a zürichi kantonban mint azan előtte, a mi abban légi magyarázat, hogy majd minden beteg állatot bejelentenek, a mit elezött természetesen nem tettek; az 50 centes prémium már koránt sem elégséges s 1, sőt 2 franknyi díj is kevésnek bizonyult.

Mezőgazdaság. A hazai állatok fejlődése és erdősítéséhez legelők hiánya, sokunk teljesen kielégítő egészségi állapot és ez tart fenntartandó szerint a gazona legfontosabb feladata. Eszközök és ezéira vannak és évek tapasztalatai a Kivázd-föld veterinar preparatómokra utalnak bennünk, melyek Kivázd Ferenc János és éj. kir. osztrák-magyar és román kir. udvari szállító, kerületi gyógyszerész Korneuburgban, Bécs mellett állt elő és ezek mint preservatív szerek megv. az ország határa túl híressékké váltak. A kiltitő hatás, mely a Kivázd-föld restitutions-fluidnak lovak számára sajátása (ezen szer mint kiltitő erősítő szer is bevált) továbbá a Kivázd-föld korneuburg marhapor, mely mint marhapor általában, egy a felszerelés a fejlődésség fokozása ezéjébről mindentűl legjobb sikerrel alkalmazhatók és minden a Kivázd Ferenc által előállított veterinar preparátumok a legfőbbesven igazsággal ezen cség világra szóló híreiv.

Országos Magyar Kölesönös Biztosító Szövetkezet.

BUDAPESTEN, VIII., József-körút 8.

Alakult 1894. évtől.

Elnöke: TELEKÉI GYÖNYI gróf.

Alk. elnöke: CSÁVÖSSY BEJA.

Legszélesebb tagok:

ANDRÁSHY GÉZA gróf, BUJANOVICS SÁNDOR, BORSHEFFY ARISTID, KOMÁTHY DÉLA, PÉCHY TAMÁS, PÉSPÖKT ERSEB, REBINKÉ NYULA, SZENTIRÁLYI KÁLMÁN, SZILASSY ZOLTÁN, SZÓTI NYERENDŐ, SZÉKELY ISTVÁN gróf, TELEKÉI SÁNDOR gróf.

Telepítésközpont: SZÉKELY Zsigmond.

Az Országos Magyar Kölesönös Biztosító Szövetkezet a gazdálkodás általános elismerése szerint híven megfelel hitvétségének; folyton fejleszti a reformokat, melyeket a gazdálkodásnak évek óta sürgetett és a köröknek gyors és méltányos kiengedését a felek teljes megelégedését vívta ki magának, az

Épület és átalány (paushal) biztosításnál

rendkívül mérsékelt díjával tetemes megtakarítást tesz lehetővé; a szövetkezet pusztán csak a díjakat számítja fel a megfelelő kincstári költséggel; minden más illeték kizárásával.

A takarmány és termények (szalmás eséség)

hitosításra szintén a legkedvezőbb feltételek mellett eszközölhető. A díjak itt is a lehető legmérsékeltőbbek.

Gazdasági egyesületi tagok — tekintet nélkül a biztosított érték nagyságára — a tiszta díjból 5% díjengedményben részesülnek.

Kiszághat, ha huszan egyezzen, egy csoportban, de külön-külön ajánlati terményeket biztosít, 10% engedményben részesülnek.

Bővebb felvilágosítással szolgál az igazgatóság Budapeston, (József-körút 8. sz.) és a vidéken létesített ügyosztók.

A balaton-almádi-i első amerikai szőlőtelepen nagymennyiségű gyökeres fajtáitvány, továbbá feltétlenül fajtisza Rupestris Monticola, Solonis, Riparia Portalis és Selecta sima és gyökeres vessző kerül eladásra. Ugyanott talajok mézirtalmának megvizsgálása pontosan eszközöltetik. Árjegyzékkel, ingyen és bérmentve szolgál a tulajdonos:

Suly László,

takarékpénztári pénztárnok Veszprémben. 1772

C. SCHLICKEYSÉN, BERLIN.
TÉGELA, AGYAGCSŐ, FEDÉLCSERÉP, TŐZEG, HA-
BARCS, BETON, CHAMOTTE, AGYAGÁRU és ÉRZ-
BRKETT GYÁRTÁSÁHOZ VALÓ GÉPEK.

Szikes talajok javításánál

az általunk nagyobb aradalmakban eszközölt próba-felhasználás kitűnő eredmények lettek elérvé, melyekről bővebb felvilágosítással szívesen szolgálunk.

Mindenemű más műtrágyát

hamisítatlan jó minőségben az ajánlott beltartalom szavatolása mellett legúj-
tányosabban szállítunk.

Igyekezünk ismertető füzeteket (Collumellától) bérmentve küldönni.

A Sátorigyarak központi irodája:

Budapest, IX., Dandár-utca 25.

Eredeti Angol kosok.

Hampshire-, Oxfordshire-, Shropshire-, South-down,
Cotswold és Lincoln kosokat szállít megrendelés,
után 14 nap alatt bármely állomásra

PICK OSWALD,

tenyészállat-importeur

Budapest, Külső-Kerepesi-ut. I. szám.

123281/96. sz. C. II.

Magy. kir. államvasutak.

Hirdetmény.

(Német-osztrák-magyar tengeri kikötők közték).

Pótlék kiadás.

F. évi november hó I-évi a fenti közték II. rész, 3. illetve 4. füzetéhez, a VII. illetve V. pótlék lépnék életbe.

A VII. pótlék megőrzéséhez gépek és földmívelési szerződések küldeményre új, felemelt díjtételű, a kilométermutatók kiegészítését, azoknál Brake (Oldb.) loco, Brunshafen (Frehafen) és Zöllnlandsbahn-hof loco, Geestmünde (Frehafen) és Zöllnlandsbahn-hof loco és Nordenham loco állomásokra új felemelt díjtételeket a régi tételeknek oly értelmű korlátozással tartalmazza, miszerint azok jövőben csak a tengeri kikötők és belvívi áramló forgalomban érvényesek.

Az V. pótlék Liptó-Szt. Miklós állomásnak az 1a. sz. (Quebrahóra kivonat) és a 13b. sz. (eszerző anyagok) kivételével díjszabásba való felvételét a 11. sz. (szaszt gyűmölcs) kivételével díjszabás díjtételeinek megváltoztatását a kilométermutató kiegészítését és végül mindkét pótlék Hamburg-Stromshafen állomásnak a díjszabásba való bevonását tartalmazza.

Az ezen pótlékekben foglalt díjemelék azonnal csak folyó évi december hó 1-én lépnék hatályba.

Ezen pótlékek a részes vasutaknál megzörökhötek.

Budapest, 1895. október 5-én.

A magy. kir. államvasutak igazgatósága.

Most jelent meg

„Köztelek Zsebnaptár“

1897-dik évre.

Szerkesztik i

RUBINEK GYULA és SZILASSY ZOLTÁN.

az Orsz. Magy. Gazd. Egylet titkárjai.

A „ZSEBNAPTÁR“

Posta díj 10 kr.

Előfizetési ára 1 frt 20 kr.

Belti ára 1 frt 50 kr.

Megrendelhető a „Köztelek“ kiadóhivatalánál, Budapest, IX., Üllői-ut 25. (Köztelek).

KÖSZÉN

összes gazdasági, ipari és házi eszközre

Osztraui gyári, dió-, koczka és darabos, 2-szer mosott ostrai Henrikaknai kovácsszén, porosz szalonszén, coaks, szobafűtésre és épületek szárítására,

legkitűnőbb minőségben legjutányosabban kapható

köszén-nagykereskedőnél,

RADNAY KÁROLY

Budapest, Arany János-utca 34. sz.

A cs. és kir. szab. Hitelintézet köszén-osztályának vezérképviselte.

BARANYAY I.,

turfatermények és szabadalmazott önműködő turfahintó-closetek,

valamint

árványkiszék-borendezési

felismerési tárgyak vállalata

BUDAPEST, IX., Csillag-utca 15.

Árjegységek

kivételre

bérmentesen

küldetnek.

GRAEPEL HUGÓ

szabadalm. löhőre-tökészülő készülékek

minden csőpömpész alkalmazható, 20 százalékkal nagyobb munkaképesség, mint bármely más készülék.

Legkötönyű szerkezet legelőnyös árban

GRAEPEL HUGÓ gépgyáránál Budapesten,

V., Külső Váci-ut. 40. sz.

Pinczészeti cikkek.

borpresek, lehuzó és zúzógépek, szűrő készülékek, erjesztő-akonák, borszivattyúk és kitűnő bortöltők. Árjegyzék kívánatra küldetik.

L. WECHTL, BÉCS

I. Helfertorferstrasse 13. 1847

Bejelentések az 1897-iki Fedezetelési évrre

Victor the Younger, angol úrbazonyított Yorkshire hackney mánér, valamint Boussu hídvérvű brabanti ménhez, most kététnék tétni. Fedezetelési feltételek, valamint nagyobb állományról az állatok odaküldésének feltételeit a ménes-igazgatásnál megtudhatni. 1848

Wahrmann-major,

u. p. Sziget-Szt.-Miklós, Csepel-Sziget.

A vetési időnyre ajánlom

SACK RUDOLF

legújabb rendszerű sorbavetőgépeit

(IV-ik osztály), melyek úgy vannak szerkesztve, hogy azokkal sár, vagy dombos talajon minden magfélést teljesszűrűn mennyiségben elvetéshez egyenlőtlenség lehet elvétni, anélkül, hogy a velőszérvényi beosztást, merítőt vagy fogaskerekeket cserélni keljen.

Sack Rudolf való mennyi sorbavetőgépei felette könnyen járnak, nagyon szilárdan vannak készítve, igen tartóssak és kívánatra előkormányál is kaphatók. Mindennemű Sack éke, borona, sorbavetőgép és talajmunkaeltérő ékei és eredeti minőségben az itt látható törvényes védjeggyel együtt meg és kívánatra legzavementve.

PROPPER SAMU,

Sack Rudolf magyarországi kizárólagos képviselője, Budapest, V., Váci-körút 52. szám.

Vincenz Oblack

cs. és kir. udvari szállító

Grác (Stájerország).

Első és legnagyobb eredeti stájer vadász-, hölgy és turista szövet különlegesség és kiviteli üzlet.

A minőség, választék, színváldóság és olcsóság tekintetében utolérhetően.

Minták ingyen és bérmentesen.

Gőzeséplő-készletek.

ezek a gépek legkötönyű kivételben a legújabb és legújabb gőzeséplő-készletek

Legkötönyű kivételben a legújabb és legújabb gőzeséplő-készletek

Legkötönyű kivételben a legújabb és legújabb gőzeséplő-készletek

Legkötönyű kivételben a legújabb és legújabb gőzeséplő-készletek

Legkötönyű kivételben a legújabb és legújabb gőzeséplő-készletek

Legkötönyű kivételben a legújabb és legújabb gőzeséplő-készletek

Legkötönyű kivételben a legújabb és legújabb gőzeséplő-készletek

Legkötönyű kivételben a legújabb és legújabb gőzeséplő-készletek

Legkötönyű kivételben a legújabb és legújabb gőzeséplő-készletek

Legkötönyű kivételben a legújabb és legújabb gőzeséplő-készletek

Legkötönyű kivételben a legújabb és legújabb gőzeséplő-készletek

Legkötönyű kivételben a legújabb és legújabb gőzeséplő-készletek

Legkötönyű kivételben a legújabb és legújabb gőzeséplő-készletek

Legkötönyű kivételben a legújabb és legújabb gőzeséplő-készletek

Legkötönyű kivételben a legújabb és legújabb gőzeséplő-készletek

Legkötönyű kivételben a legújabb és legújabb gőzeséplő-készletek

Legkötönyű kivételben a legújabb és legújabb gőzeséplő-készletek

TERMESZETI NYERS-VASELINE

Pala és Borjopólisz

4 Kilo Hozta szűlő bérmentesen 6 Ft 20

4 Kilo Hozta szűlő bérmentesen 6 Ft 20

4 Kilo Hozta szűlő bérmentesen 6 Ft 20

4 Kilo Hozta szűlő bérmentesen 6 Ft 20

4 Kilo Hozta szűlő bérmentesen 6 Ft 20

4 Kilo Hozta szűlő bérmentesen 6 Ft 20

4 Kilo Hozta szűlő bérmentesen 6 Ft 20

4 Kilo Hozta szűlő bérmentesen 6 Ft 20

4 Kilo Hozta szűlő bérmentesen 6 Ft 20

4 Kilo Hozta szűlő bérmentesen 6 Ft 20

4 Kilo Hozta szűlő bérmentesen 6 Ft 20

4 Kilo Hozta szűlő bérmentesen 6 Ft 20

4 Kilo Hozta szűlő bérmentesen 6 Ft 20

4 Kilo Hozta szűlő bérmentesen 6 Ft 20

4 Kilo Hozta szűlő bérmentesen 6 Ft 20

4 Kilo Hozta szűlő bérmentesen 6 Ft 20

4 Kilo Hozta szűlő bérmentesen 6 Ft 20

4 Kilo Hozta szűlő bérmentesen 6 Ft 20

4 Kilo Hozta szűlő bérmentesen 6 Ft 20

4 Kilo Hozta szűlő bérmentesen 6 Ft 20

4 Kilo Hozta szűlő bérmentesen 6 Ft 20

Árverési hirdetemény.

A bábolnai magyar királyi állami ménésbirtok tisztavérű simmenthali tenyésztéből származó:

20 darab számfelüti **előhasi üsző** és 12 darab **tenyészbika**

lesz folyó évi november hó 5-én délután 1 órakor a kis-bábolnai majorban megtartandó

nyilvános árverésen

a legtöbbet ígérőnek

eladva.

Az árverés napján előzetes bejelentésre kocsik fognak rendelkezésre állni az Acsi (magy. áll. v.) és a nagy-igmándi (d. v.) vasút állomásokon.

Az eladásra kerülő tenyészállatok pontos leírása kívánatra megküldetik.

Posta és távirat-állomás: Bábolna pusztá.

Bábolna, 1896. október hó 10-én.

A bábolnai m. kir. áll. ménésbirtok igazgatóságá.

(Utánnyomás nem díjazatik.)

1874

KWIZDA-féle

Kornenburgi marha-táppor

több mint **40 éva** a legtöbb istállóban használatban. évtizednyi tapasztalat, reszt emésztésről, valamint tenyésztés a tej javulásá s a tejelő-képesség fokozása czéljából.

Egy dobozzal **70 kr.**, fél dobozzal **35 krajczár.**

Valdói csakis akkor, ha a fenti védőjegyvel van ellátva. Kapható minden gyógyszerárban és drogeriában.

II. FÓRAKTÁR:

Kwizda Ferencz János család, és kőr. osztrák-magyar és román királyi udvari szállító kerületi gyógyszerárban, **KORNEUBURG, Bécs mellett.**

HeróPáter

A legelőrejtőbb néppárti hettől őszig, világoztos szövegű, mulattató eredeti képekkel, a politikai romlott korunknak szelvénye és gyönyörű ábrák sorozatát hettől eszményivel, versekkel, adomattal, kép, szám-, sakk- és szórójegyekkel és sok más mulattató dologgal.

Előfizetési ár: egész évre 2 frt. fél évre 2 frt. negyed évre 1 frt.

A szegényebb, de oltsani szeretők közzébe számára a „HERKÓ PÁTER” népies kiadását egész évre 2 frt, negyed évre 50 krajczár küldjük.

A „HERKÓ PÁTER” től nyelven is megjelenő hettől őszig egész évre 2 frt, fél évre 1 frt, negyed évre 50 kr.

Március hó óta német nyelven is megjelenik a „HERKÓ PÁTER” hettől őszig. **Naptárak, magyar, német és től nyelven, az idő előrehaladtóságánál fogva már csak 20 kr. darabonként.**

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST, IV. kerület, Zsibárus-utca 7-dik szám.

Cs. és kir. szab. trieur és perforirózó gyár.

NICOLAUS HEID

Stockerau-Wien.

Trieurök s szortirózó gépek
minden gabonában tisztításához.

Különleges trieurök, lense, borsó, b. b., rejtő, tenng, köles stb.-hez szabta.

lyukasziott lenezekkel.

25%-al nagyobb munkaképesség. kifogástalan tisztítás, egészséges (magvak) szemek vezetéke nélkül.

Löhäre trieurök, a háberinek minden szortiró és kárókönyv keverőtől való megtisztításához.

Excelsior daráló-malmok,
HEID szabadalma, rozs, árpa, zab, tengeri, barna stb. zúrása és őrítése, rozs, kái és erőhatással.

Nagyon könnyű kezelés, nagy munkaképesség, olcsó ár és csekély kopás.

60 első díj!
Prospectusok ingyen és bérmentve.

113,097/C.—II. Magy. kir. államtanúsítak.

Hirdetemény.
Díjazás a I. rész az egyrészt Románia, másrészt Ausztria-Magyarország és Németország közötti áruforgalom részére.

(Mindennemű tölténynek kizárása a közvetlen forgalomból.)
F. évi október 1-jétől való érvénynyel mindennemű töltény a Romániával való forgalomban a közvetlen szállásból kizárának.
Ennek folytatás az I. rész B. szakaszának 11. oldalán a II. fejezet (robbanó tárgyak) b) pontjának az I. pótlék által módosított szövege következő új szöveggel pótolatik:
„b) Ezen díjazásnak mindezen tárgyakra érvényes, melyek a díjazásban I. rész A. szakasza I. mellékletének XXXVI. pontjában 2., 3., 4. (az itt felmentett sajtólló gégepótlók készült töltények kivételével) és 6. alatt névezett felsorolások.”
Az említt I. melléklet I., II., XII., XIV., XXXVI., 1. alatt XXXVII., XXXIX., XLIII. és XLIV. pontjában felsorolt tárgyak, valamint a XXXVI. pontban 4. alatt felmentett sajtólló gégepótlók készült töltények az osztrák-magyar-román határon való áruváltására utalják.”

Eladó szőlőtermés.

Mezőörményesen (Kolozs megye) mintegy **100 hektoliter legfinomabb Rizling, Leányka és Som** fajtájú

szőlő mustul eladó.

Termést jég nem érte. Tudakozódások 1872
Mezőörményesi uradalom-hoz
Mezőörményes-re (Kolozs megye) intézendők.

Birtok haszonbérlet.

Mérsékesen a nagyszalontai állomástól 5 kilométer távolságra, **286 hold (1200 q) olévol szőlőmirtva** szántó, kaszáló és legelőből álló birtok, cseresep gazdasági épületekkel, dohányterméssel, újonnan készült pajtával.

8—10 évre haszonbérbe kiadó,
vagy **örökáron eladó** 1876

Értekezni lehet **CSETÉ MINÁLY** tulajdonossal, Nagy-Szalontán, (Széles-utczán.)

Magyar kenderből készült, legjobb minőségű gazdasági kötelneműeket,

BLEIER és WEISZ,

kötőgyári üzög Budapest.

Raktár és iroda: Károly-kört 3. szám a. gróf Hunia-Barkóczy féle hában
Gyártelep: Hajtás-ut 7307. sz.

Ajánlásra méltó tárgyak: torna-csukók, Cocos futószőnyegek,
fűtőtrőlök, ruhazárító kö-
teltek,

halhálók,

készítéskük stb. továbbá gazdasági eszközök u. m. Istráng, kőbőrök, rudak gabonaszakók, vízhatlan ponyvák, itató és tüzi vedrek, kender-tömők, hevederek, kender-kéz stb. a legutányosabb eredeti gyári árákon.
Videki macradelések pontosan eszköföltettek.
Képes árjegyzék külföldre barmmentesen küldök.

Bérbeadó esetleg eladó

a néhai Flaskó György úr Feled-pályfalvai 169. kat. hold kiterjedésű pusztai birtoka, a feledei uri lakházzal és nagy elsőséggel több évre bérbeadó esetleg eladó.

R-Szombat, 1896. október 3-án.

Marton János, ügyvéd.

Állatok, madarak tömésére, ezek csontvázaik kikészítésére a „Diana gyógyszerár,”

BUDAPEST, IV. kerület, Károly-körút
Állattani laboratoriumot állított fel.

A beküldött állatok teste az újabb módszer szerint turfából faragva alakítatik a természetben készítetté el.

Galamonyságig 2 frt, tyulnagságig 4 frt, nagy saanyagiságig 6 frt. Sikkutatást stb. sörmes vad tömése, fenti méltányos árak szerint eszközöltetnek.

WEISER J. C.

gazdasági gépgyára Nagy-Kanizsán.
RAKTÁR ÉS KÉPVISELET:
BUDAPEST,

FEHÉR MIKLÓS CÉGENél, ÜLLŐI-UT 23. SZ.

Ajánlja elment bírá: 1148

szahadóm, „PERFECTA” merő korongos sorforgépeit,
Sik és hegyes talpúhoz egyaránt alkalmas legújabb és legjobbban bizonyult
„ZALA DRILL” (szabad. Simplex) sorforgépeit.

Vatógépim a feletele csőszűrőnek bizonyult szabad. kiváltható kapacitások
lyőkkel vannak ellátva. — Feltehetően szemeses egyes és kévszű

azelőtt és az egytense eszközök való felszerelvényeit, valamint szemes talajmivelő eszközök a egyéb gazdasági gépeit.
A gépek bármikor megköltöztetők az országos kiállításokon (B. csoport gépcsoportok) és helybeli raktár-helyiségben.
ÁRNYECZÉK INGYEN ÉS BÉRMENTE

Értesítés.

A cs. és kir. közös hadügyministerium 1896. szeptember hó 22-én 1641. Aht. 13. sz. alatt kelt leirata szerint különféle ruházati és felszerelési tárgyat általános versenyzés útján biztosítani szándékozik.

A feltartalmu hirdetmény ajánlati mintával együtt, továbbá a szállítandó ezikké kimutatása a 4-ik hadtest hadbiztosságánál, a budapesti 2. sz. ruhatárnál, valamennyi kereskedelmi és iparkamaránál, a kereskedelmi muzeumnál és a budapesti magyar országos ipar egyesületnél, továbbá az egy szerződési tervezés alakjában szerkesztett részletes feltételek valamennyi hadtest hadbiztosságánál, a brünni, budapesti, gráci és kaiserberdorf ruhatárnál, valamennyi kereskedelmi és iparkamaránál, a kereskedelmi muzeumnál és a budapesti magyar országos ipar egyesületnél betekintheő.

Budapest, 1896. október hó 13-án.

A cs. és kir. 4. hadtest
hálbiztosságától.

121018/96. sz.

M. kir. államvasutak.

Pályázati hirdetmény.

Az alhirott igazgatóság a magy. kir. államvasutak részére a jóv. 1897. évben, illetőleg 1899. év végéig a tavirai papírüzleghől felmerülő tényleges szükségletnek szállítását biztosítani kívánván, erre czemmel nyilvános pályázatot hirdel.

A kiras tárgyat közre ezikké költötték jogruk, mely egyszerűment ajánlati mintául szolgál, valamint a szállítókra vonatkozó részletes módokat valamennyi hazai kereskedelmi és iparkamaránál megtekinthetők és a magy. kir. államvasutak igazgatósága anyag és leltárbeszerzési (A. V.) szakosztályánál (Budapest, Andrássy-ut 73. sz., II. emelet, 54. ajtószám) kaphatók.

A szabályozottan kiállított ievment 50 kros magy. kir. okmányblyeggyel ellátott ajánlatok legkésőbb legközebb f. évi november hó 17-iki déli 12 óráig a magy. kir. államvasutak anyag és leltárbeszerzési szakosztályában átadandók, illetőleg posta útján oda küldendők és a börték ezen külcimment látandó el:

„Ajánlat 221018/96. számhoz.”
Bánatpénzül az ajánlati árú értékének 5% óka legközebb 1896. évi november hó 16-ig a magy. kir. államvasutak főigazgatójánál letendő.

Szűbb bejuttolt ajánlatok, valamint olyanok, melyek nem pontosan és a részletes módokat betartása mellett állítattak ki végre azok, melyek tényleg tétellett a előírt bánatpénz, nem vétnek figyelembe.

Budapest, 1896. október hóban.
(Utánnyomás nem díjaztat.)

Az igazgatóság.

Knuth Károly mérnök és gyáros.

GYÁR ÉS IRODA:

BUDAPEST,

VII. ker., Garay-utca 6. szám.

Elvált! Képzett, víz-, lég- és gőzfűtési, légszusz- és vízvezeték, csatornázások, szellőztetések, csiszolások, szivattyúk, vízerőműi emelőgépek stb. nemkülömben kőszű, olaj- és rételem vállalkodó nyert gézők értékesítései czűző készülőkök létesítései, városok, indóházak, nagyobb épületek és gyárak számára.
Tervek, költségvetések, ijevetési előirányzatok gyorsan készíttetnek.
...eje' b minőségű kőszűzők raktáron.

Lapunk kiadóhivatalában, Budapest, Üllői-ut 25. (Köztelek.)

a következő gazdasági szakmunkák és regények leszállított áron kaphatók:

A
mezőgazdaságról
és
mezőrendőrségről
1881-1894. évi III. törvénycikk,
a végrehajtására vonatkozó
ministeri rendelet,
magyarozatokkal el-
látva, egy füzetben.
Ára bérmentes küldéssel 1 frt 10 kr.

Magyar Gazdasági Czimtár

nagy negyzedalak, 36 ir terjedelemben.

Tartalmazza az összes
gazd. egyesületek, gazdakörök, földbirtokosok,
uraldak, hitbizományok, bérlők, gazdatisztek,
erdészek
pontos és legmegbízhatóbb czimeit.

Miután az összes gazdasági egyesületek tagjainak névsora a lakhely és utolsó posta pontos
megjelölésével benyújtatták,
a gazdasági egyesületeknek és kereskedő világnak nagyon ajánlható.

Ára füzve 7 frt, kötve 7 frt 50 kr.

A sertés javítása

és

hizlalása

gazdák és hizlalók hasz-
nátárlára.

Ira:

K. Ruffy Pál
uradalmi főgúst.

■ Ára portmentosen küldéssel
1 frt 10 kr. ■

A
mesterséges borok
készítésének
forgalomba hozatalának
tilnmáról szöve
Törvény.
Magyarzó jegyzetekkel el-
látta: Dr. Lónyay Ferenc.
Ára 80 kr.

Igen érdekes regények leszállított áron:

NEM SZABAD SZERETNIE. Ira: Szépligeti Lajos. Ára portmentosen megküldve 1 forint helyett 40 krajczár.

AZ ERDÉSZ UR FIA. Elbeszélés. Theuriet Andréól. Ára portmentosen megküldve 1 frt hely. 40 kr.

BELLA. Ira Anna Vertus Gentle. Ára port-
mentosen megküldve 1 frt helyett
40 krajczár.

MI A SZERELLEM? Arab regény, Ira:
forította: Fáy J. Béla. Ára portmentosen
megküldve 1 frt helyett 40 kr.

EGY CSODAEMBER KALANDJAI. Ira Conan Doyle, fordította Fáy J. Béla. Ára portmentosen megküldve 1 frt helyett 40 kr.

A MALOM TÖRTÉNETE. Ira Söder-
man. Ára: portmentosen megküldve 1 frt helyett 40 kr.

ANGYAL ÉS ÖRDÖG. Ira Mathers Helén
megküldve 1 frt helyett 40 krajczár.

BONDA MIKLÓS, portmentosen meg-
küldve 1 frt helyett 40 krajczár.

A mezőgazdasági és mezőrendőrségről szóló 1884. évi XII-dik törv.-cikk alapján összeállított:

I.

Katé kétségi mező- és hegyörök

szövevény.

Ára portmentosen küldéssel 20 kr

II.

Katé az uradalmi csoszók

szövevény.

Ára portmentosen küldéssel 20 kr.
Összeállította: dr. BALKAY BÉLA.
Mindkettő 5 esonon esebkönyvvalakó
keménykötésűben van kötve és 20
oldalas jegyzék-csaplával ellátva.

Carbolineum.

Cs. és kir. szabadalom. — Német birodalmi szabadalom.

Több mint 20 éve bevált óvszer a fa-rohadásra és tapló ellen, továbbá nedves falak ellen. Jótállás mellett biztos hatású. Egyszerű alkalmazás, olcsó árak mellett és a fának szép díobarna színt kölcsönöz. Több száz elismerő irat gazdasági územektől rendelkezésre áll.

A „Carbolineum“ név törvényesen védve van.

Csak oly edények tartalmazzak valót, melyeken a „Carbolineum“ név áll.

Carbolineum

utánzatoktól mindenkit óvunk!

5 kgros posta-csomagok frt 1.60 franco.

Avenarius R., Carbolineum-gyár

AMSTETTEN, BÉCS, BUDAPEST.

Iroda: Budapest, VII. ker., Csömöri-ut 16. szám.

Sorvetőgépek,

melyekről minden tartózkodás nélkül állítható, hogy a **jelektor legtükeletesebb és szakeli gépei**, mintve az utóbbi éveken rendkívül felszaporodott, „új rendszerű“ vetőgépek minden hibától,

sehoh olyan olcsón be nem szereshetők mint:

Umrath és Társa

mezőgazdasági gépgyárosoknál

**Budapesten,
Váci-körut 60-ik sz.**

Ugyanott egytetemes aczélekék, többvasu ekék, boronák, hengerek és az összes talajmvelő eszközök, kipróbált tartós szerkezetben, a legutányosabb árakon.

Árjegyzék a gépek kimerítő ismertetésével kívánatra készégel küldetik.

Budapest-Kelenföldi
 új telepünkön gőzkeszerkezeteinkről
ÁLLANDÓ KIÁLLITÁST
 tartunk.
 Vasuton Budapestről a déli-s keleti- (központi) pályaudvarokról könnyen elérhető.
JOHN FOWLER & Co.
 Budapest—Kelenföld, a vasállomással szemben.

ALAPITTATOTT 1848-ban.
Freund A. és Fia
 es. és kir. szab. nyereg-, szj- és bőrdaruk gyára
Budapest, IV., Koronaherceg-utca 3.
 Nagy választék lészerszámok, nyeregek, ostorok, zablák, lóparkócsok, lényró ollók s utazó ezkekben, legjobb kivitelben jutányos áron. Előirások nyereg-szerelések tényleges a tartalékok tiszt urak részére legolcsóbb árakon.
 Képes árjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve.

HIRDETÉSEK felvételtek a kiadóhivatalban
BUDAPEST,
 Utóli-nt 25-ik szám.

MELOCC PÉTER
 BUDAPEST
 M. Dévautca 21.
 Műanyagcsatlakozók, áramtisztítás és kézművesség vállalat.
 Kézzel készült csatlakozók, áramtisztítás és kézművesség vállalat.
 Kézzel készült csatlakozók, áramtisztítás és kézművesség vállalat.

Gépolajat,
 u. n. valódi tisztá olívaolajat, elsőrendű szappantalított rezeccolajat.
SZALONNÁT,
Fertőtlenítő szereket,
 u. n. karbolint, karbolint, creolin, zöldséges sós, rögáztató karbolólemez, keserűsót, csudástó sós.
KRAMER LIPÓT,
 Telefon.
 Sürgőnyczim: „CERES“ Budapest.
 Árjegyzékkel és részletes külön ajánlatokkal kívánatra szolgálók.

Állami részről történt kísérletezések alapján szikes talajok javítása ra es termőképessé tételére
 kímélőnek bizonyult az
EGERESI TRÁGYAGIPSZ,
 melyet, valamint mindennemű műtrágyát legújanyosabbban szállít az
EGERESI MŰTRÁGYAGYÁR
 KRAMER J.,
 BUDAPEST, V. ker., Dorottya-utca 9. sz.

Szecskaavágók
 járgány- és kézhajtásra.
Répaavágók,
 legjobb szabadalmazott
 „RAPID“ darálógépek
 Wentzki-féle szabad.
gyorstakarmány-füllesztők
 nagy készletben
Friedlaender József
 gépgyára,
 Budapest, VIII., kerepesi-ut 17. sz.
 Az összes gazdasági gépek gyártása.
 Árjegyzék ingyen és bérmentve.

Lapunk bekötési táblája
 1 frt 36 krért (portómentesen)
 kapható kiadóhivatalunkban.

Répa-kiemelő villa.
 Répa- és krumpli-kiemelő villa, melyet a legújabb találmányok alapján készítettünk. A legújabb találmányok alapján készítettünk. A legújabb találmányok alapján készítettünk.
 Gustav Mődig
 gazdasági eszközök gyártása Budapest, III. ker.

Valódi
Dr. KRÖCZER LÁSZLÓ-féle
 szabadalmazott rugyanta ofjószerkezetek Dr. Kröczer László urtól személyesen jövőhívóit minőségben és nagyjuttatással szállít
SCHMEIDLER I. N.
 ca. és kir. rugyanta és celluloidneműk gyára
BÉCS, 1228
 Főnöklet: Fiktálatel:
 VII/2, Stufgasse 19. sz. I. Ker., Graben 10. sz.
 Sürgőnyczim: GUMMSCHNEIDLER.
 Egy kilogramm ára frt 10.40.

Kocsikenőcsöt, Petroleumot,
 csákokat, takaró- és szekrénynyúvákat, kátrányfestékeket, fedéllakat,
műtrágyát.
 Olasz szappansírát, tisztán vastag gyökerekből előlve.
Luczernát, lóherét, fűmagvakat,
 minden ezrelé és minden egyéb gazdasági czikket és
vetőmagot
 a legújanyosabb áron és garantált jó minőségben szállít.
BUDAPESTEN,
 V. ker., Akadémia-utca 10. sz.
 Telefon.